

KINESIS

KINESIS

**Socialno vključevanje ranljivih skupin
s pomočjo šol in športa -
priročnik za podporne organizacije**

Februar 2022

Kolofon

KINESIS, Socialno vključevanje ranljivih skupin s pomočjo šol in športa; priročnik za usposabljanje podpornih organizacij

Erasmus+ sport, 2019, Ref. No: 613266-EPP-1-2019-1-EL-SPO-SCP

Avtorji:

Zavod APGA, Slovenija: Viktor Sušec, Katarina Praznik, Vanja Zallatel,

Action Synergy, IRODOROS, Grčija: Kostas Diamantis Balaskas, Michalis Schinoplokakis, Joanna Renieri,

Lithuanian Sport University, Litva: Irena Cikotiene, Aida Gaizauskiene, Vida Ostaseviciene

VIDC, Avstrija: Bahrami Ali Reza; Markus Pinter, Kurt Wachter, David Hudelist,

Corporate Games, Romunija: Dan Boboc, Radu Radulescu,

Eurosucces Ciper: Giorgos Giorgakis

Izdajatelj: Zavod APGA, agencija za promocijo gibalnih aktivnosti, Mislinja, Slovenija

Izdano: Slovenj Gradec, 2022

Publikacija: elektronska

Nelektorirano besedilo

KINESIS, Socialno vključevanje ranljivih skupin s pomočjo šol in športa; priročnik za usposabljanje podpornih organizacij, je nastal v okviru projekta KINESIS katerega partnerji so: Irodoros, Grčija, Action Synergy (Grčija), Litvanska univerza za šport, Litva, Eurosucces Consulting, Ciper, Corporate Games, Romunija, APGA, Slovenija in VIDC-Fairplay Initiative, Avstrija.

Zapis CIP

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://cobiss.si)-ID [109240323](https://cobiss.si)

ISBN 978-961-95066-5-3 (PDF)

O projektu KINESIS

Predstavitev

Šport se je izkazal kot odlično orodje za spodbujanje socialnega vključevanja ranljivih ciljnih skupin. Vendar pa je v športnih klubih in na splošno v športnih aktivnostih njihova vključenost praviloma nizka. Zaradi okoliščin je komunikacija z otroki iz ranljivih skupin največkrat možna in učinkovita le skozi šolski sistem. Zato je treba okrepiti stike in sodelovanje med šolami in deležniki lokalne skupnosti, vključno s športnimi klubi ter drugimi (kot so lokalne oblasti, športna združenja, nevladne organizacije) ter na ta način trajnostno poskrbeti za vključevanje otrok iz ranljivih skupin v športne aktivnosti in programe društev.

KINESIS je projekt Erasmus+, katerega cilj je spodbujati udeležbo otrok iz ranljivih ciljnih skupin v športnih dejavnostih in življenju njihove skupnosti s krepitvijo sodelovanja med učitelji športne vzgoje v šoli na eni strani ter športnimi društvi ter drugimi organizacijami v skupnosti na drugi strani. Tako bodo lahko učenci iz ranljivih skupin: (1) vzpostavili prvi stik s športnimi društvi in drugimi športnimi organizacijami, ki obstajajo v njihovi skupnosti; (2) povečali motivacijo za udeležbo v športnih dejavnostih, (3) povečali svojo udeležbo v življenju skupnosti.

Za doseganje ciljev projekta, bomo v okviru projekta organizirali tečaje usposabljanja tako za učitelje športne vzgoje kot tudi za predstavnike drugih organizacij v skupnosti, ki lahko nudijo podporo zastavljenim ciljem.

Ta priročnik je naslovljen na vsako organizacijo, ki bi lahko igrala vlogo posrednika/podpornika med šolo in skupnostjo. Vključuje športna združenja, nevladne organizacije, lokalne organe, kulturne organizacije, centre za socialno delo, idr. Namen priročnika je podpornikom/posrednikom zagotoviti potrebna znanja in veščine, da bi lahko podprli sodelovanje med šolami in športnimi društvi in s tem izboljšali vključevanje ranljivih otrok v družbo s pomočjo športa.

Priročnik je razdeljen na 6 modulov: Splošna ocena stanja (modul 1); delo z ranljivimi skupinami (modul 2); sodelovanje s šolami (modul 3); potrebe organizacij in posameznikov za promocijo vključenosti ranljivih skupin (modul 4); oblike in vsebine programov usposabljanja za vključevanje (modul 5); uspešne strategije in dobre prakse (modul 6).

Priročnik je rezultat dela 7 različnih partnerjev, 6 različnih državah po Evropi. Očitno je, da imajo različni partnerji različna stališča, uporabo izrazov, standardov, strokovnega znanja in znanja na temo socialnega vključevanja ranljivih skupin, kar se odraža v priročniku. Vendar je to nekaj, kar odraža skupno idejo in raznolikost Evrope ter kaže na živahno izmenjavo različnih deležnikov in organizacij v projektih, kot je KINESIS.

Koordinator projekt KINESIS je Irodoros, organizacija, zadolžena za solidarnost in šport v Občini Megara, Grčija, sodelujoči partnerji pa so Action Synergy (Grčija), Litvanska univerza za šport, Eurosuccess Consulting (Ciper), Corporate Games (Romunija), APGA (Slovenija) in VIDC-Fairplay Initiative (Avstrija).

Kazalo vsebine

1	Modul 1 – Splošna ocena stanja	7
1.1	Uvod.....	8
1.1.1	Pomen športa v življenju ranljiv skupin.....	8
1.2	Izboljšanje vključenosti ranljivih skupin v športu	9
1.3	Sodelovanje med družbenimi organizacijami in šolami	10
1.4	Zaključek	11
2	Modul 2 – Delo z ranljivimi skupinami.....	13
2.1	Koncept, raznolikost in klasifikacija ranljivih skupin v izobraževalnem sistemu.....	14
2.2	Značilnosti, kulturna ozadja in posebnosti v komunikaciji otrok iz ranljivih skupin	14
2.2.1	Otroci s slabim socialno-ekonomskih izhodiščem in otroci z visokim tveganjem opuščanja šolanja zaradi ekonomskih razlogov	15
2.2.2	Romi, »izključena« skupina v Evropi	16
2.2.3	Begunci	17
2.3	Migranti in etnične skupine.....	18
2.3.1	Otroci iz rejniških družin (institucionalna skrb za otroke)	19
2.4	Zaključek	19
3	Modul 3 – Sodelovanje s šolami	23
3.1	Vloga deležnikov, pomembnih za projekt KINESIS	24
3.2	Inkluziven, vključujoč šport	26
3.3	Vključenost otrok iz ranljivih skupin	27
3.3.1	Zahteve posredniških/podpornih organizacij z vključujoč šport	28
3.4	Upravljanje.....	29
3.4.1	Načrtovanje	29
3.4.2	Organizacija	29
3.4.3	Kadrovanje.....	30
3.4.4	Usmerjanje	30
3.4.5	Nadzor	30
3.4.6	Vodstvene sposobnosti, veščine	31
3.4.7	Strateško vodenje.....	31
4	Modul 4 Potrebe organizacij in posameznikov za promocijo vključenosti ranljivih skupin	33
4.1	Uvod.....	34
4.2	Potrebe ranljivih skupin za sodelovanje v športnih programih.....	34
4.2.1	Ovire pri vključevanju.....	34
4.2.2	Odpravljanje ovir za sodelovanje v športu	35
4.3	Sodelovanje športnih društev in šol	36
4.3.1	Kako lahko športna društva obogatijo program šol?	36
4.3.2	Kaj lahko naredijo šole?	36
4.4	Vloga posredniških/podpornih organizacij.....	37
4.4.1	Osnovne potrebe organizacij pri promociji vključevanja ranljivih skupin	37
4.5	Javna uprava kot posrednik/podpornik.....	37

4.6	Nevladne organizacije kot posredniki/podporniki	38
4.7	Podjetja kot posredniki/podporniki	38
4.7.1	Kaj je družbena odgovornost podjetij (DOP)?.....	38
4.7.2	Trije pomembni dejavniki družbene odgovornosti podjetja:	39
4.7.3	Zakaj sodelovati?	39
4.7.4	Pomen športa kot orodja družbene odgovornosti podjetij za razvoj družbe in način uresničevanja družbene odgovornosti temelji na unikatnih dejavnikih:	40
4.7.5	Kako skupaj delujeta šport in DOP	40
4.7.6	Izvedba programov športa skozi DOP je možna na dva načina:	40
4.8	Akcijski načrt	41
4.9	Kako do izvedbe.....	42
4.9.1	Ponudite pestro izbiro športnih vsebin	42
4.9.2	Okrepite sodelovanje	42
4.9.3	Družabnost in zabava namesto tekmovanja	42
4.9.4	Ustvarite varno in odprto okolje	42
4.9.5	Rezultati.....	42
5	Modul 5 – Oblike in vsebine programov usposabljanja za inkluzijo.....	45
5.1	Opredelitev in uvedba inkluzivnih programov v šole	46
5.2	Strukturni elementi inkluzivnih programov usposabljanja.....	46
5.3	Socialna vključenost kot proces sodelovanja in povezovanja	47
5.4	Methodologies to consider in social inclusion trainings.....	48
5.4.1	Igrifikacija	48
5.4.2	Gledališke tehnike	48
5.4.3	Gledališko / dramske tehnike pri poučevanju imajo naslednje prednosti:	49
5.4.4	Socialni konstruktivizem.....	50
5.5	Praktična uporaba in pričevanja	51
5.5.1	Študija primera projekta SEDIN 1.....	51
5.5.2	Študija primera projekta SEDIN 2:.....	51
5.6	Zaključek	52
6	Modul 6 - Uspešne strategije in dobra praksa.....	55
6.1	Uvod.....	56
6.2.1	Delo z ranljivimi skupinami	56
6.3	Uspešne strategije in dobre prakse*	57
6.3.1	Vloga posameznikov kot ključni dejavnik.....	57
6.3.2	Povezovanje posrednikov/podpornikov in šol	57
6.4	Pregled primerov dobre prakse.....	58
6.4.1	Dobre prakse zdravstvene vzgoje in preprečevanja delinkventnosti (Ciper)	58
6.4.2	Program "Šport za vse" (AGO) (Ciper).....	58
6.4.3	Ker je komunikacija dobra" (Litva)	58
6.4.4	Zdrav življenjski slog - Healthy lifestyle (Slovenia).....	59
6.4.5	Program aktivnih šol (Škotska)	59

6.4.6	Tusobola (Izboljšanje kakovosti izobraževanja s športom in igro) (Uganda)	59
6.4.7	Kick mit (Avstrija)	59
6.5	Priporočila in sklepi.....	61
6.5.1	Priporočila	61
6.5.2	Sklepi: uspešne strategije in dobra praksa.....	62

1 Modul 1 – Splošna ocena stanja

Pripravil Eurosuccess Consulting

Splošni cilji	Krepitev vzpodbujanja mreženja in sodelovanja med šolami in organizacijami v lokalni skupnosti
Pričakovani rezultati	Spoznati in razumeti prednosti sodelovanja med organizacijami in šolami v lokalni skupnosti Pomen vloge lokalnih organizacij na področju odločanja
Ključne besede	socialna vključenost, ranljive skupine, sodelovanje, šole, organizacije s sedežem v lokalni skupnosti (ls), mreženje, odločanje
Uvodne opombe	Namen modula je krepitev zmogljivosti podpornih organizacij ter spodbujanje mreženja in sodelovanja med šolami in organizacijami v lokalni skupnosti. Te posredniške organizacije sestavljajo lokalna uprava, šolska uprava, trenerska združenja, organizacije za usposabljanje, nevladne organizacije in vse druge organizacije, ki sodelujejo pri spodbujanju sodelovanja med šolami in skupnostjo.

1.1 Uvod

Spodbujanje socialne vključenosti ranljivih skupin lahko podpremo s povečanim dostopom do gibalnih dejavnosti, športa in storitev (WorldBank Project, 2021). Zato naj bi bilo veliko pozornosti namenjene razvoju športne infrastrukture, dostopne tem skupinam, kot so razvoj športnih centrov, dostop do novih športnih možnosti in storitev v različnih regijah itd. Z drugimi besedami, socialno ranljive skupine imajo visoko tveganje za nizko blagostanje in slabo zdravje, saj nimajo sredstev, pravic, blaga in dostopa do športnih dejavnosti. Šport lahko zmanjša: stres, disfunkcionalnost posameznikov, pomanjkanje socializacije in socialno izključenost, diskriminatorna vedenja in poveča: odpornost, socialne veščine, samozavest, samospoštovanje, občutek varnosti, pripadnosti, koristnosti, rasti, pridobivanje kompetenc in zdrav način življenja.

Zaradi finančnih, geografskih in socio-kulturnih ovir ranljive skupine kot tudi družine težko nudijo svojim otrokom možnosti sodelovanja v športnih dejavnostih. Šport za razvoj (sport for development, SFD) zagovarja uporabo športa kot sredstva za izboljšanje in povečanje vpliva na javno zdravje, socializacijo otrok in odraslih, socialno vključenost prikrajšanih skupin in posameznikov ter spodbujanje medkulturne izmenjave in reševanja konfliktov. V tej zvezi so bili v študiji primera fundacije KAA Gent (2018) o pomembnosti, ki jo šport prinaša ranljivim ciljnim skupinam, odgovori otrok:

"Ni pomembno, ali znate igrate nogomet ali ne. Pomembno je, da ga igramo na način, da se vsi zabavajo in sprostijo. (...) Zabavno je »malo izprazniti glavo« s pomočjo igranja nogometa. prav tako pa je pomembno druženje".

1.1.1 Pomen športa v življenju ranljiv skupin

Vključenost v šport lahko prinese v življenje ljudi pomembne učinke, vendar je veliko ljudi, ki se pri tem soočajo z različnimi osebnimi, socialnimi in/ali kulturnimi in okoljskimi ovirami. Pogosto niso vključeni v skupnost in se običajno počutijo izključene. Tako jim primanjkuje socialnih interakcij in mrež, zanje pa je značilno slabo duševno in fizično zdravje (Baker et al., 2002). V eni od raziskav so bili izpostavljeni tudi nekateri drugi dejavniki, za katere velja, da vplivajo na vključevanje v gibalne dejavnosti, kot so demografski ali biološki dejavniki, psihološki, kognitivni in čustveni dejavniki, vedenjske lastnosti in veščine, družbeni in/ali kulturni dejavniki ter dejavniki fizičnega okolja (Bodde & Seo, 2009).

Za premagovanje takšnih ovir so lahko učinkoviti ukrepi (Schipper, 2019):

- Izboljšati možnosti vključevanja v športne aktivnosti
- promovirati varno okolje v športu
- učinkovita komunikacija s trenerjem/učiteljem
- podpora šole in lokalnega okolja
- vključevanje v priložnostne zabavne aktivnosti
- udeležba v športnih programih
- promocija sodelovanja in skupinskega dela
- razvoj telesnih in socialnih kompetenc, sposobnosti
- promocija skupnega odločanja in k rešitvam usmerjenega sodelovanja

V skladu z zgoraj navedenim se kažejo koristi sodelovanja v športnih dejavnostih običajno kot (Winters, & Daily, 2021):

- zmanjšanje stresa in tesnobe
- boljše delovanje možganov
- boljša koncentracija
- povečanje ustvarjalnosti
- boljše počutje
- spodbujanje socialne vključenosti
- oblikovanje socialnih vezi
- izboljšanje akademske uspešnosti in potenciala
- krepitev samozavesti in samospoštovanja
- razvoj veščin socialnega in timskega dela
- izboljšanje samodiscipline
- izboljšanje ravni energije
- obvladovanje osebnih čustev

Se želite naučiti, kako šport koristi telesu in možganom?

Oglejte si **video** [tukaj!](#)

1.2 Izboljšanje vključenosti ranljivih skupin v športu

Šport je potrebno razumeti kot učinkovito orodje za izboljšanje procesov vključenosti ranljivih skupin, spodbujanje socialne vključenosti in ustvarjanje vključujoče družbe. Vendar pa sodobne raziskave (MATCH, 2016) kažejo, da je do tega, da bi v celoti sprejeli šport kot orodje za socialno vključevanje ranljivih ciljnih, začenši z motivacijo, še dolga pot. V nadaljevanju je nekaj predlogov, kako lahko učitelji športne vzgoje (ŠV) okrepijo motivacijo in sodelovanje v športu:

- postavite jasne cilje
- ocenite spretnosti in kompetence udeležencev
- prepoznajte izzive, ki jih izkusijo udeleženci
- odpravite strah pred neuspehom in spodbujajte podporo
- ustvarite empatijo odnosov med udeleženci
- spodbujajte socialno vključenost med udeleženci
- spodbujajte pošteno igro in medsebojne odnose
- uporabljajte športa kot orodje za spodbujanje izobraževanja in osebnega razvoja
- uporabljajte šport kot univerzalni jezik, ki lahko pomaga premostiti družbene, verske, rasne in spolne razlike
- podpirajte medsebojne vezi v skupini
- bodite empatični
- pridobite si vodstvene sposobnosti
- bodite odprti in prilagodljivi
- pridobite veščine reševanja problemov, veščine poslušanja in komunikacije

Udeležencem zagotovite povratne informacije z uporabo pozitivnih besed, kot so:

Zelo dobro
opravljeno!

To je veliko
bolje!

Dober
poskus!

To je precej
dobro!

1.3 Sodelovanje med družbenimi organizacijami in šolami

Slika je primer slabega socialno-ekonomskega okolja in kapitala (WHO, 2013). Za takšna okolja so značilni: nizki dohodki, brezposelnost, slabe možnosti izobraževanja. Za zagotavljanje socialne vključenosti so potrebni številni celostni pristopi. V nadaljevanju je nekaj predlogov:

- izhodišče za razvoj naj bodo individualni in lokalni pogoji
- izboljšajte ozaveščenost in promocijo – uporaba interneta in družbenih medijev
- ustvarite in krepite partnerstva s ključnimi deležniki
- zgodnje posredovanja in preprečevanja (npr. trajnostna skupnost itd.)
- izvedba informacijske kampanje v šolah, športnih klubih in organizacijah
- podpirajte nacionalne in občinske politike enakih možnosti za udejstvovanje v športu
- določite prednostne naloge lokalne in širše skupnosti
- zagotavljajte kakovostne športne programe
- spodbujajte članstvo v športnih društvih
- organizacija brezplačnih športnih dogodkov
- spodbujanje družbenih vrednot, kulturne identitete in odgovornosti
- prisluhnite potrebam in željam ljudi
- spodbujajte fair play
- omogočite brezplačni dostop do športnih objektov
- večje opolnomočenje in sprejemljivost
- razvijajte spretnosti in vplivajte na samozavest med otroci
- zagotavljajte stalno podporo in nadzor
- sprotno spremljajte in ovrednotite intervencijske ukrepe in koristi

Organizacije lokalne skupnosti morajo spodbujati in predstavljati šport kot pomembno orodje pri zagotavljanju zdrave tekmovalnosti med otroki ter spodbujati vključenost v športno vadbo. Šport lahko pomaga pri razvoju otrokove osebnosti in dobrega počutja, zato na splošno razvoj mreženja in partnerstev v okviru skupnosti igrata pomembno vlogo za skupnost in šole. S tem namenom morajo organizacije v skupnosti poudarjati pomen ozaveščenosti o socialni vključenosti in zagotavljati potrebne pogoje za športne vsebine, ter omogočati brezplačno uporabo tistim, ki si ne morejo privoščiti vključitve v športne dejavnosti. Kot navaja Soares (Soares et al., 2016), je treba šport razumeti kot naložbo, ki prinaša pozitivne rezultate. Ni odveč poudariti, da so javne organizacije odgovorne za spodbujanje takšnih dejavnosti, zlasti za nemoteno socialno vključevanje mladih in ranljivih skupin.

1.4 Zaključek

Ključni elementi socialne vključenosti ranljivih skupin so razvoj močnega sodelovanja in mreženja v skupnosti, zagotavljanje javnih sredstev in izvajanje programov športa. Odločevalci lahko premagajo ovire ter krepijo sodelovanje. V tem smislu je za zagotovitev optimalnih pogojev za razvoj posameznika in skupnosti, vedno znova treba razpravljati, oceniti in vrednotiti upravljanje športa.

Nesporno je, da ima šport temeljno vlogo pri socialnem in fiziološkem razvoju človeka, zlasti otrok, ki prihajajo iz različnih družbenih in gospodarskih okolij. Potreba po spodbujanju občutka pripadnosti in ustvarjanja socialnih vezi znotraj skupnosti bi morale biti prednostna naloga oblasti pri njihovem prizadevanju za razvoj samozavesti in samoidentitete. Vodilo pri tem je lahko naslednja izjava:

"Vse odločitve v zvezi s športom in rekreacijo bi morale temeljiti na dolgoročnosti in stabilnem financiranju, večinoma usmerjenem v zagotavljanje boljših pogojev razvoja družbe, le-to pa je potrebno stalno spremljati in znova vrednotiti v luči sprotih raziskav". (citirano v Cowell, 2007, p. 25)

LITERATURA

MATCH. (2016). *SPORT & YOUTH WORK Bridging the gap for social inclusion* [Ebook] (pp. 1-86). <http://file:///C:/Users/Panagiota/Downloads/MATCH-Manual-onlineversion-EN.pdf>

On working for (and with) vulnerable target groups - EPALE - European Commission. (2021). <https://epale.ec.europa.eu/en/blog/working-and-vulnerable-target-groups>

Pereira Soares, J., Lourenço Antunes, H., Bárbara, A., Escórcio, C., & Saldanha, P. (2016). *The public interest of sports at non-profit sports organizations that are supported by the government* [Ebook]. Funchal, Portugal: Revista Brasileira de Educação Física e Esporte. https://www.scielo.br/scielo.php?pid=S1807-55092016000300675&script=sci_arttext&tlng=en

Schipper, P. (2019). [ENGAGING VULNERABLE PEOPLE IN SPORTS-BASED PROGRAMS] [Ebook] (pp. 1-53). Netherlands: Wageningen University. <https://edepot.wur.nl/494859>

Skinner, J. (2006). *Development through Sport: Building Social Capital in Disadvantaged Communities* [Ebook]. Queensland, Australia: Development through Sport. <https://core.ac.uk/download/pdf/143875098.pdf>

User, S. (2021). Target group vulnerabilities. Retrieved 18 March 2021, <http://www.inworkproject.eu/toolbox/index.php/in-theory/target-group-vulnerabilities>

Winters, T., & Daily, T. (2021). 10 Benefits of Sports for Students. Retrieved 12 March 2021, <https://ihtusa.com/10-benefits-of-sports-for-students/>

World Bank Project: Social Inclusion of Vulnerable Groups through Physical Training - P126283. (2021). Retrieved 12 March 2021, <https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/project-detail/P126283>

World Health Organization. (2013). *Physical activity promotion in socially disadvantaged groups: principles for action* [Ebook]. https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0006/193092/PHAN-brochure_ENG.pdf

2 Modul 2 – Delo z ranljivimi skupinami

Pripravila: Lithuanian Sports University

Splošni cilji	Namen tega modula je seznaniti podporne organizacije z raznolikostjo ranljivih skupin, njihovo kulturno ozadje in prepoznati ovire za sodelovanje v športu.
Pričakovani rezultati	Poznavanje težav ranljivih skupin v okviru evropskega izobraževalnega sistema; razumevanje njihovih kulturnih in komunikacijskih značilnosti, ki ovirajo njihovo udeležbo v športnih dejavnostih.
Ključne besede	ranljivost, socialna vključenost, komunikacija, kulturna raznolikost, ranljive skupine, gibalna dejavnost
Uvodne opombe	Pri oblikovanju trajnostnega razvoja družbe je za zmanjšanje izključenosti, neenakosti, socialne odvisnosti posameznika in medgeneracijskega prenosa ranljivosti, vključevanje ranljivih skupin, zlasti otrok, prednostno. Posebno pozornost je treba dati otrokom ranljivih skupin, ter jim zagotoviti enakost pri izobraževanju in sodelovanju v različnih obšolskih dejavnostih. Ta modul daje splošno sliko o opredelitvi ranljivih skupin in pojasnjuje različna ozadja in posebnosti komunikacije ter predstavi sedem stebrov vključevanja v šport.

2.1 Koncept, raznolikost in klasifikacija ranljivih skupin v izobraževalnem sistemu

Ljudje so obravnavani za ranljive iz različnih razlogov: zaradi narodnosti, invalidnosti, migracije, starosti in spola. To je posledica različnega okolja, od Afriškega do Azijskega, povezano z različnimi pogoji in v veliki meri odvisno od samoidentifikacije. Iz socialnega vidika, ranljivo prebivalstvo vključuje tiste, ki živijo v zlorabljenih družinah, brezdomce, priseljence in begunce.

V iskanju trajnostnega razvoja družbe je vključevanje ranljivih skupin, zlasti otrok, prednostno za zmanjšanje izključenosti, neenakosti, socialne odvisnosti posameznika in medgeneracijskega prenosa ranljivosti.

Izobraževanje je javno dobro in v interesu skupnosti je, da vsi otroci prejmejo kakovostno in izobraževanje v varnem okolju. Družbeno breme v tej zvezi niso le vprašanje otrokovih pravic in osebna izguba za otrokov razvoj in kasnejše priložnosti, temveč tudi izguba za družbo, ki se kaže v nižji produktivnosti, večji odvisnosti posameznika, večji socialni neenakosti in medgeneracijskem prenosu ranljivosti. Zato je, za doseganje ciljev povezanih z izključenostjo, diskriminacijo, izboljšanjem socialnega napredka in razširitev dostopnosti za ranljive skupine, vključujoče izobraževanje obravnavano prednostno. Še vedno obstajajo vrzeli pri uspešnem soočanju s problematiko pri izobraževanju otrok iz ranljivih skupin, saj na uspeh vplivajo revščina, nizki družinski dohodki, pomanjkanje učne opreme, ustrahovanje in drugi negativni dejavniki. Podpora šole je zelo pomemben dejavnik pri razvoju otrok iz ranljivih skupin. (Na primer: podpora šolski hrani v Mehiki, Veliki Britaniji, ZDA, podpora visokošolskemu izobraževanju v Avstriji, na Češkem, v Nemčiji in v Švici).

Pomembno je, da se otroci vključijo v šolsko in socialno življenje. Vendar je to samo prvi korak, potrebno je zagotoviti, da pridobijo potrebne življenjske spretnosti in da so sprejeti v skupnosti. Posebno pozornost je treba nameniti otrokom ranljivih skupin, da se v izobraževalnem sistemu in izven šolskih dejavnostih, počutijo sprejeti.

2.2 Značilnosti, kulturna ozadja in posebnosti v komunikaciji otrok iz ranljivih skupin

Kot že predstavljeno, definicija ranljivosti ni univerzalna. Večinoma se nanaša na pojem ranljivih skupin, kot ga razume Evropsko sodišče za človekove pravice, ki zavzema stališče enakih možnosti "ranljivih skupin", da izpolni svoje potrebe in boja proti stigmatizaciji in stereotipom.

Raziskave kažejo, da je zelo pomembno analizirati razlike, kako se ljudje prilagajajo procesu akulturacije¹. Medkulturna psihologija je eden glavnih virov razumevanja razvoja in prikaza človeškega vedenja ter stikov med kulturami. Takšen medkulturni stik ima za rezultat tako kulturne kot psihološke spremembe. Različni načini akulturacije so prepoznani kot integracija, asimilacija, separacija in

¹ [akulturácia](#) -e ž (á) knjiž. prilagoditev novemu (kulturnemu) okolju:

marginalizacija. Ugotovljeno je, da dve različici prilagajanja vključujeta psihološko dobrobit in socio-kulturno kompetentnost (Sam, Berry, 2010).

Šport je prepoznan kot orodje za socialno vključevanje ranljivih skupin. Analiza raziskovalnih člankov je pokazala, da ranljive skupine niso homogene in z lastnimi posebnimi značilnostmi. Športni programi in dejavnosti lahko izpolnjujejo družbeno vlogo pri doseganju ciljev pri reševanju problematike ranljivih skupin ter njihove socialne izključenosti. Problem očitne socialne izključenosti ranljivih skupin je v zadnjih nekaj letih del raziskovalnega programa v okviru družbenih ved in športa. Številni članki v nacionalnem in mednarodnem okolju obravnavajo šport kot način ali orodje za reševanje problematike socialnega vključevanja ranljivih skupin ali tistih, ki se tradicionalno ne udeležujejo v športu.

Obstajajo tudi številna prizadevanja za razumevanje športa v katerem je mogoče razviti dejavnosti za posebne ogrožene skupine, kot so ženske, etnične manjšine, zaporniki, uživalci drog, brezdomci ali priseljenci (Fernandez-Gavira, Huete-Garcia, Velez-Colon, 2017). V mnogih člankih je bilo poudarjeno, da se šport pojavlja v ciljih javnih politik, kot orodje vključevanja. Zaradi dinamičnosti in možnosti izvajanja športa v javnosti, ga povezujemo z zadovoljstvom, družabnostjo in komunikacijo ter možnostjo zmanjšanja ovir oblikovanja socialnega statusa. Opremljene so različne posebnosti komunikacije otrok iz različnih ranljivih skupin: veliko je odvisno od stališča in položaja družinskih članov, družinskega socialnega statusa in dohodkov, življenjskega okolja, odnosov s sosese in skupnostjo, pomanjkanjem sredstev za dostop do določenih športov, pomanjkanjem gibalne aktivnosti, stroškov potrebne športne opreme, strahu po izključenosti iz skupine in kulturnega okolja, individualnega odpora in omejitev, preveč zaščitniške družine.

Tradicionalno je šport dejavnost, ki teži k socialnemu vključevanju ranljivih skupin. Vendar šport sam po sebi še ni nujno inkluziven. Šport je potrebno izvajati s težnjo k inkluziji, za kar je treba oblikovati celosten intervencijski model, s posebnimi metodami dela. Tako kot šport sam po sebi ne zagotavlja socialne integracije med posamezniki, tudi isti model intervencije ne deluje za vse. Obravnava ranljivih skupin kot eno homogeno skupino, na kateri bi temeljil razvoj učinkovitega enotnega modela bi pomenil enako napako, kot če bi razmišljali, da šport že sam zagotavlja socialno vključenost.

2.2.1 Otroci s slabim socialno-ekonomskih izhodiščem in otroci z visokim tveganjem opuščanja šolanja zaradi ekonomskih razlogov

Po mnenju De Janvrya (De Janvry, et al, 2006) obstaja pet glavnih vidikov v družini, za odločitev, da otrok prične delati:

- šola in delo nista nezdružljiva, posledično se časovno ne izključujeta
- otrokova pripravljenost za vpis v šolo je lahko pozitivna ali negativna,
- če otrok v prejšnjem obdobju ni bil vpisan, obstaja strošek za ponovni vpis v šolo,
- pogojni vpis vpliva na stroške šolanja,
- dohodkovni šoki vplivajo tako na odločitve o šoli kot delu, ti odzivi pa se razlikujejo med otroki glede na dohodek gospodinjstva, prevoza do šole, potencialne plače in stroškov šole
- skrb migrantov za preostale člane družine, ki so ostali doma.

Veliko analiz je bilo opravljenih o upoštevanju vloge socialnih, gospodarskih in političnih institucij pri odločitvah staršev in vplivov na otroke (Cortes, 2008).

2.2.2 Romi, »izključena« skupina v Evropi

Romske manjšine so opredeljene kot skupina, ki je najbolj ranljiva za diskriminacijo v državah članicah EU. Lahko jih opišemo kot izključeno skupino, ki sodijo "na rob" družbe, živijo ločeno od družbe in se ne odločajo za interakcijo z pretežnim delom prebivalstva. Skupni značilnosti Romov sta skupna kultura in dialekt severno indijskega izvora, ki ga mnogi učenjaki izsledijo med ljudmi, ki so pred več kot tisoč leti zapustili Indijo in potovali po Evropi v majhnih vojaških in družinskih skupinah, nekateri preko Egipta, od tod tudi izraz cigani (gypsies). Uporaba izraza "Cigani" se pogosto razume za žaljivo, zlasti v Evropi (Szum & Ciecelski, 2013). Vendar je v literaturi ta izraz še vedno pogosto v uporabi. Po svetu je več kot 1100 skupin, ki so del romske populacije z najmanj 12 milijoni prebivalcev (McCaffery, 2009). Po 2. Svetovni vojni so vlade vzhodnega bloka in demokratičnih držav sledile preoblikovanju romskih skupin v ustaljeno skupnost, ki imajo življenjski slog, podoben večini avtohtonih evropskih družb (Szum & Ciecelski, 2013).

Nomadski življenjski slog žal ne olajša dostopa do izobraževanja in s tem močno vpliva na pismenost in raven izobrazbe med Romi.

Športna praksa:

Šport je bil najbolj priljubljen v romskih skupnostih na začetku 20. Stoletja. Več stoletij so Romi tekmovali drug z drugim v športu, ki je vključeval metanje predmetov vseh vrst. Najpogosteje je bilo to metanje noža. Enako pogosto so metali tudi sekuro in druge podobne predmete, npr. metanje podkve (Szum & Ciecelski, 2013).

Med številnimi Romskimi igrami lahko srečamo tako ekipne kot individualne igre. Med njimi so tudi športi za odrasle in otroke. Igre in zabava so ločene tudi glede na spol, saj obstajajo igre specifične za moške in ženske ali pa so jim pripisane določene vloge v igrah. Vendar pa je veliko romskih iger, ki nimajo starostnih omejitev ali omejitev po spolu.

V igrah in zabavi odraslih Romov sodelujejo tudi otroci. V družabnem življenju skupnosti otroci sodelujejo že od zgodnjega otroštva. Interakcije z odraslimi jim omogočajo vstop v svet odraslih. Zahvaljujoč skupni udeležbi v igrah in zabavi se lahko naučijo pravilno opravljati družbene vloge (Ciecelski, 2013).

Romska gibalna dejavnost, ki se kaže v obliki iger in zabave je ključnega pomena za krepitev socialnih vezi in oblikovanje novih. Igre, ki so odraz družbenega življenja, dajejo Romom pogoje za oblikovanje njihove etnične identitete in krepitev občutka za skupnost. Kljub tekmovalnemu elementu, ki ga je mogoče najti v igrah in zabavi, igre krepijo medsebojne vezi in pripadnost. Poleg tega skupna gibalna dejavnost, kot element povezovanja, sproža in krepi družbene interakcije ter pozitivno vpliva na razvoj medosebnih odnosov.

2.2.3 Begunci

Begunci so ljudje, ki so pobegnili zaradi vojne, nasilja, konfliktov ali preganjanja in so prečkali mednarodno mejo, da bi našli varnost v drugi državi. Pogosto so morali zbežati brez vsega, za seboj pa so puščali domove, posesti, službe in svoje ljubljene.

Begunci so opredeljeni in zaščiteni v mednarodnem pravu. Konvencija o beguncih iz leta 1951 je ključni pravni dokument in begunca opredeljuje kot:

"nekdo, ki se zaradi utemeljenega strahu pred preganjanjem zaradi rase, vere, državljanstva, članstva v določeni družbeni skupini ali političnega mnenja ne more vrniti v svojo državo izvora." (<https://www.unhcr.org/refugees.html>).

Športna praksa:

Športni dogodki lahko pomagajo pri vzpostavljanju prijateljstev in vplivajo pri ustvarjanju vključujočih socialnih identitet z ustvarjanjem "skupnih trenutkov" za pripadnike različnih etničnih skupin. Lahko pričakujemo, da bodo projekti, povezani s športom, učinkovito orodje za pomoč travmatiziranim ljudem, ki so pod vplivom nesreč, državljanske vojne ali nemirov (Ha & Lyras, 2013). V več kot 20 državah se je več sto tisoč mladih beguncev ukvarjalo s športnimi programi, v okviru projekta Right to Play (RtP) letno poročilo, 2011, ki ga navaja & Lyras, 2013). V oceni evalvacije iz leta 2010 je 84 % otrok v Liberiji vedelo, kako mirno rešiti konflikt, povezan s vrstniki. Prav tako so učitelji v Pakistanu, ki so v svojih šolah vključili programe RtP, poročali o zmanjšanju nasilja med vrstniki v šoli.

Glede na dejstvo, da so selitve beguncev v novo družbo hitro naraščajoči pojav po vsem svetu, je pomembno, da zainteresirane strani, vključene v gibanje Šport za razvoj in mir (SFDP – Sport for Development and Peace), razširijo svoje programe na begunske otroke in mladino v novi družbi, oz. okolju (Ha & Lyras, 2013). Mladostniki v novi družbi, in ki predstavljajo marginalizirano skupino znotraj SFDP, bodo v primerjavi s ostalimi migranti, zaradi kulturnih razlik (jezika, načina življenja, vrednot) in travmatičnih življenjskih dogodkov, bolj pogosto doživljali težave (kot begunci so preživeli travmatične življenjske izkušnje - vključno z zatiranjem, vojno ali državljanske konflikte). Njihove izkušnje pogosto označujejo travme, preganjanja, razselitve, izgube in žalost (Olliff, 2008, citat Ha & Lyras, 2013), ki so jih doživeli pred migracijo (politična konflikti, izpostavljenost vojnemu nasilju, prikrajšanost, pomanjkanje hrane). Da bi deležniki SFDP bolje razumeli begunsko mladino v novi družbi, bi bilo treba proces akulturacije beguncev, kot so zmanjševanje agresivnih in nasilnih vedenj in zdravljenja psiholoških problemov (posttravmatske stresne motnje, depresija, tesnoba), v okviru SFDP jasno opredeliti, (Ha & Lyras, 2013).

V obravnavanih primerih se je ugotovilo, da je udeležba v športu skupaj z domačini, koristna pri obvladanju jezika. Poleg tega so glavne prednosti zabava in izboljšanje telesnega zdravja in psihičnega stanja. Nenazadnje, udeležba v športu prispeva k krepitvi družbenih odnosov, povezanosti in premagovanju razlik (Ha & Lyras, 2013).

Športni programi v šolah v begunskih taboriščih so prispevali k izboljšanju naslednjih rezultatov: (a) višja stopnja udeležbe v šolah; (b) zmanjšanje agresivnih in nasilnih ravnanj; (c) izboljšanje ravni izobraževanja; in (d) zdravljenje psiholoških težav, povezanih z vojno in konflikti (Ha & Lyras, 2013). Če

povzamemo, neprosto voljna selitev v novo družbo, kjer, v nasprotju z domačini, priseljenci nimajo lastnega prostora ali svoje kulture, ki bi nudila podporo beguncem v državi gostiteljici. Ob dejstvu, da je akulturacija stresna, in če ni na voljo podpore, lahko begunci doživijo več izzivov kot kdor koli drug iz ranljivih skupin: akademske težave, znanje jezika, socialna izolacija in odtujenost, socialno prilagajanje z vrstniki, negativen pritisk vrstnikov, kulturni nesporazumi in prilagajanje novemu izobraževalnemu sistemu. Upoštevajoč navedeno, je šport pravo orodje in "zdravilo" za begunsko mladino.

Programe SFDP za begunsko mladino bi bilo treba razvijati in izvajati s preučitvijo različnih posameznih dejavnikov, ki vplivajo na njihov proces vključevanja, kot so starost v času migracije in sedanja starost, spol, izobraževalne izkušnje in dolžina bivanja v novem okolju. Ocena teh različnih dejavnikov lahko pomaga prepoznati individualne razlike beguncev, na osnovi katerih lahko za begunce oblikujemo ustrezne športne in gibalne dejavnosti za zadostitev njihovih individualnih in skupnih potreb in želja (Ha & Lyras, 2013).

2.3 Migranti in etnične skupine

Veliko raziskav je bilo opravljenih o vplivu migracij na psiho-socialni status otrok. Medtem ko živijo ločeno od družine ali enega starša, običajno postanejo tudi delovni migranti. Raziskave so pokazale, da otroci staršev migrantov nimajo ustreznega varstva ali nadzora, kar povzroča, da so izpostavljeni škodljivim posledicam. Prezgodnje prevzemanje odgovornosti odraslih: kot je razpolaganje z denarjem, ki jim ga njihovi starši pošljejo ali skrb za mlajše brate in sestre. To postane za nekatere otroke način življenja. Ugotovljeno je, da vse to vpliva tudi na šolsko delo. Zaradi čustvenih pretresov, ki spremljajo ločitev od družine, ali za nekatere "čakanje na selitev", se izgubi osredotočenost na šolsko delo (Cortes, 2007).

V globalnem poročilu o migracijah in otrocih je navedeno, da migracije same po sebi otroku ne morejo zagotoviti pravice do varstva, kakovostnega izobraževanja, starševske pomoči in popolne udeležnosti v družbi. Migracije zagotavljajo premagovanje finančnih težav, mešanje različnih kultur in znanj ki lahko na več načinov bogatijo okolje. Pomembno je, da se v procese enakosti vključijo skupne politike vlad, mednarodnih organizacij in migrantov.

Iz literature izhaja, da se priseljenci v iskanju družbenih stikov (Fernández-Gavira et.al., 2017) radi vključujejo v športne dejavnosti. Zato je nujno razumeti šport kot orodje komunikacije in ustvarjanja skupnega življenja. Literatura poudarja, da za priseljence šport predstavlja pobeg iz vsakdanjega življenja, priložnost za interakcijo z drugimi, ponovno potrjevanje njihove identitete in preživljanje prostega časa z družino. Priseljenci vidijo šport kot neformalno dejavnost, ki ni predmet strogih institucionaliziranih norm. Prav ta značilnost bi lahko delovala kot ovira znotraj družbe, v kateri živijo, in ki ima drugačen odnos do športa, kar bi znova lahko privedlo do izključevanja ali zavrnitve. Poleg tega literatura kaže, da se športa, ki se prakticira med priseljenci, ne bi smelo vrednostno okarakterizirati. Upoštevati je treba tudi geografsko poreklo posameznika, spol in socialno-ekonomski status posameznika (Fernández-Gavira et.al., 2017).

V okviru konteksta, v katerem se razvija športna praksa priseljencev, osnovne ovire predstavljajo vzpostavitev socialnih programov, ki se ne prilagajajo potrebam in željam priseljencev, kar ima za

posledico prisvajanje športa (Fernández-Gavira et.al., 2017). V tej luči literatura ponuja primere, ko športni programi namenjeni priseljencem, ne spodbujajo vključevanja, kar ima za posledico segregacijo in marginalizacijo. Literatura kaže, da šport sam po sebi ne rešuje problemov socialne izključenosti in različnosti kultur, čeprav pozitivno prispeva k zmanjševanju izključenosti in je zgolj orodje ne rešitev (Fernández-Gavira et.al., 2017). Zato naj programi športa ne bodo namenjeni ustvarjanju kariere ali tekmovalne uspešnosti. Pobude bi morale biti usmerjene k izboljšanju gibalnih sposobnosti in ustvarjanju socialnih mrež, prijateljstev in stikov znotraj in zunaj skupine, hkrati pa vplivati na izogibanje predsodkom, stereotipom in kulturnim oviram (Fernández-Gavira et.al., 2017). V zvezi s postopki, izsledki poudarjajo pomen programov socialne intervencije v katerem lahko športniki sami sodelujejo pri odločitvah, s čimer se izognemo pristopom temelječim na športni uspešnosti na osnovi predispozicij in etnocentričnosti (Fernández-Gavira et.al., 2017).

2.3.1 Otroci iz rejniških družin (institucionalna skrb za otroke)

Sistem rejništva zagotavlja varno okolje za otroke, ki niso varni s svojim staršem ali skrbnikom. Čeprav je zasnovan za zaščito otrok, lahko vključevanje v nov rejniški dom ustvari dodatno travmo za otroka zaradi nedvoumne odstranitve iz družine in večkratnih selitev ali razselitve (Richardson et.al., 2018). Večina otrok, ki vstopajo v rejniški dom, je doživela več travm, ki lahko vključujejo telesno in čustveno zlorabo ter zanemarjanje v družini, pa tudi travmatično izkušnjo odtujitve iz svojega doma in od staršev. Številne od teh izkušenj vodijo do vseživljenjskih čustvenih posledic in drugih neželenih posledic: post-travmatsko stresno motnjo, revščino, kriminal, odvisnostjo in težavami z duševnim zdravjem (Richardson et.al., 2018.). Otroci, ki so v rejništvu, občutno spreminjajo svoj biološki sistem (Farineau, 2016, citat Richardson et.al., 2018) in če večkrat pride do selitev, se njihovi biološki sistemi še naprej spreminjajo in zapletajo. V rejništvu lahko prihaja do različnih izkušenj, povezanih z stabilnostjo namestitve: lahko je začasna, dolgoročna ali celo trajna (to je posvojitev).

Otroci, vključeni v sistem otroškega socialnega varstva, so izpostavljeni visokim tveganjem za težave v duševnem zdravju. V študiji, ki je uporabila podatke National Survey of Child and Adolescent Well-Being (NSCAW), je bilo dokazano, da je skoraj polovica vseh otrok med 2. in 14. letom, vključenih v raziskavo, kazala klinično zaskrbljujoče ravni čustvenih in vedenjskih motenj (Fusco & Cahalane, 2015).

Športna praksa

Ugotovljeno je, da je redna telesna aktivnost pomembna za zdravje in razvoj in obstaja veliko dokazov, ki kažejo, da je lahko zaščitni dejavnik in potencialna intervencija za številna fizična in psihološka stanja (Elbe et al., 2019, ki ga navaja Green et.al., 2021). Redno sodelovanje nudi priložnost za razvoj samozavesti, empatije, povečanje odpornosti in razvoj telesnih sposobnosti, zagotavljanje občutka stabilnosti ali urejenosti (reda) ter lahko pomaga pri razvoju in ohranjanju socialnih omrežij.

2.4 Zaključek

Ranljive skupine niso homogene in vsaka ima svoje posebnosti, ki jih je treba upoštevati. Za delo s skupinami, ki se soočajo z izključenostjo, je potrebno oblikovati celosten model intervencije in ga prilagoditi značilnostim skupine ter ciljem organizacije ali osebe, ki izvaja intervencijo. Razlogi, ki

vzpodbujajo ali omejujejo različne ranljive skupine za ukvarjanje s športom, so si med različnimi skupinami podobni. Zanimanje priseljencev za šport je na primer motivirano z ustvarjanjem odnosov skupnosti, saj je to ena najpomembnejših potreb v njihovem procesu akulturacije. Politiko športa je treba prilagoditi potrebam določene skupine (Fernández-Gavira et.al., 2017).

Izobraževanje in sposobnost branja in pisanja morda ne bo več tako potrebno, da bi pridobili dostop do znanja, ki presega meje trenutne skupnosti. Napetost med osrednjim izobraževalnim sistemom in manjšinsko samoopredelitvijo in ohranjanjem kulture ni zlahka rešljiva. Učitelji morajo biti seznanjeni z uspehi in neuspehi izobraževanja, ki izhaja iz prisile na eni ali spodbude na drugi strani.

Begunska mladina v procesu preselitve v programih SFDP(Šport za razvoj in mir) predstavlja razmeroma marginalizirano populacijo. Glede na to, da je interese begunske mladine močno določeno z okvirom akulturacije, morajo prihodnji programi in pobude SFDP temeljito preučiti programe in intervencije znotraj procesa akulturacije. Poleg tega je treba v programe SFDP vključiti različne dejavnike (individualne, kulturne), ki vplivajo na njihovo preselitev v novo družbo.

Globalno poročilo o migracijah in otrocih navaja, da migracije same po sebi ne zagotavljajo otroku pravice do varstva, kakovostnega izobraževanja, pomoči staršev in popolne udeležbe v družbi. Pomembno je imeti v mislih, da je treba v proces zagotavljanja enakih pravic pritegniti vlade, mednarodne organizacije in organizacije migrantov.

LITERATURA

Cortes, R. (2008). Children and Women Left Behind in labour sending countries: an appraisal of social risks. New York: United Nations Children's Fund (UNICEF), Policy, Advocacy and Knowledge Management Section, Division of Policy and Practice.

De Janvry, A., Finan, F., Sadoulet, E., & Vakis, R. (2006). Can conditional cash transfer programs serve as safety nets in keeping children at school and from working when exposed to shocks?. *Journal of development economics*, 79(2), 349-373.

Fernández-Gavira, J., Huete-García, Á., & Velez-Colón, L. (2017). Vulnerable groups at risk for sport and social exclusion. *Journal of Physical Education and Sport*, 17(1), 312.

Fusco, R. A., & Cahalane, H. (2015). Socioemotional problems among young children in out-of-home care: A comparison of kinship and foster care placement. *Journal of Family Social Work*, 18(3), 183-201.

Green, R., Bruce, L., O'Donnell, R., Quarmby, T., Hatzikiriakidis, K., Strickland, D., & Skouteris, H. (2021). "We're Trying so Hard for Outcomes but at the Same Time We're not Doing Enough": Barriers to Physical Activity for Australian Young People in Residential Out-of-home Care. *Child Care in Practice*, 1-19.

Ha, J. P., & Lyras, A. (2013). Sport for refugee youth in a new society: The role of acculturation in sport for development and peace programming. *South African journal for research in sport, physical education and recreation*, 35(2), 121-140.

INCLUSIVE EDUCATION FOR CHILDREN FROM VULNERABLE FAMILIES Dominic Richardson, UNICEF Office of Research Innocenti¹ Prepared for the UN EGM, New York, 15/16 May 2018 "Family policies for inclusive societies"

Perruchoud, R., & Redpath-Cross, J. (Eds.). (2011). *Glossary on migration*. International Organization for Migration.

Richardson, E. W., Grogan, C. S., Richardson, S. L., & Small, S. L. (2018). Displacement, caregiving, and the ecological system of youth in foster care: a theoretical perspective. *Journal of Family Social Work*, 21(4-5), 348-364.

Sam, D. L., & Berry, J. W. (2010). Acculturation: When individuals and groups of different cultural backgrounds meet. *Perspectives on psychological science*, 5(4), 472-481. <https://doi.org/10.1177/1745691610373075>

Szum, E., & CIECELIŃSKI, R. (2013). Traditional games and fun of the Roma community inhabiting eastern Poland. An anthropological-ethnomethodological perspective. *world*, 3, 6.

UN Recommendations on Statistics of International Migration (2021). Global context: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/SeriesM_58rev1e.pdf" >Global context.

Vulnerable groups: The promise of an emerging concept in European Human Rights Convention law [Lourdes Peroni](#), [Alexandra Timmer](#). *International Journal of Constitutional Law*, Volume 11, Issue 4, October 2013, Pages 1056–1085, <https://doi.org/10.1093/icon/mot042>

EU context: Art. 2(d) of Directive 2011/95/EU (Recast Qualification Directive)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32011L0095>

Global context: Art. 1A of the Geneva Refugee Convention and Protocol

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32011L0095>

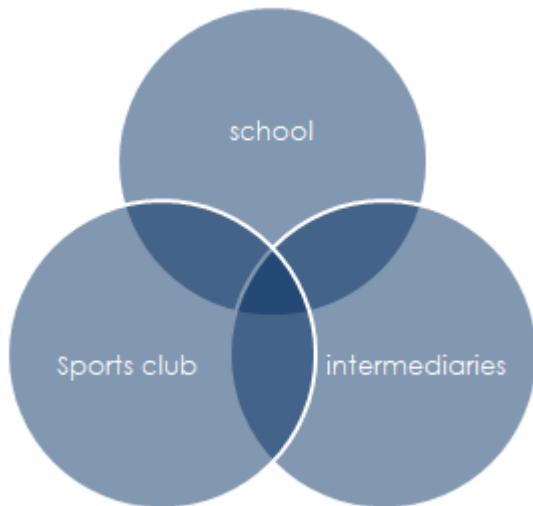
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32011L0095>

3 Modul 3 – Sodelovanje s šolami

Pripravil Zavod APGA

Splošni cilji	Namen tega modula je zagotoviti vire, kot so neformalne dejavnosti, naslovljene na organizacijo posrednikov, ki delajo z otroki iz ranljivih družbenih skupin. Vsebina modula se ukvarja z vključevanjem, upravljanjem, športno vrednostjo in birokracijo šol.
Pričakovani rezultati	Spodbujanje sodelovanja med šolami in organizacijami s sedežem v skupnosti (vključno s športnimi klubi) za spodbujanje socialne vključenosti šolskih otrok iz ranljivih skupin prek športa. Cilji: ustvarjanje idej o dejavnostih, programih in projektih med IMO in šolo Razumevanje strukture šolskega sistema in njihovih športnih programov v državi/mestu Prepoznavanje, zavedanje o pomembnosti posameznika. Zaveza vključene organizacije k izobraževanju preko športa. Pridobiti prve koncepte ali ideje, kako izvajati športne programe.
Ključne besede	ranljivost, posredniki, gibalna dejavnost, družbena odgovornost, vključujoč šport, šola, športni klub, upravljanje

3.1 Vloga deležnikov, pomembnih za projekt KINESIS

Šole

Šole so osrednje ustanove, in stičišče, kjer se združujejo otroci (in posredno njihovi starši) in s tem predstavljajo idealni prostor za predstavitev, promocijo in vključevanje mladostnikov v športne programe.

Vključujemo lahko vse nivoje šolskega sistema: osnovnega, srednjega, fakultete, šole za otroke s posebnimi potrebami. V šolah moramo k sodelovanju pritegniti osebo, ki jo tematika zanima in seveda tudi kontaktirati ravnatelje. Oboje je potrebno za začetek projekta. Veliko otrok v šoli še vedno ni vključenih v obšolske programe, mnogi od njih niso dovolj gibalno aktivni. Učitelji pa čeprav "poznajo" učence, ne poznajo njihovega ekonomskega statusa. Šola lahko tudi nudi podporo društvom z uporabo objektov ali potrebno športno opremo.

NVO, nevladne organizacije

Organizacije, ki delujejo neodvisno od vlade, so znane kot nevladne organizacije. Nevladne organizacije so podskupina organizacij, ki jih ustanovijo državljani, npr. društva in združenja, ki svojim članom in drugim zagotavljajo določene storitve. Nevladne organizacije so običajno neprofitne organizacije, mnoge od njih pa so delujejo kot humanitarne in socialne organizacije. Raziskave kažejo, da imajo nevladne organizacije visoko stopnjo javnega zaupanja, zato lahko delujejo kot koristen zastopnik različne problematike družbe in zainteresiranih strani. NGO.org (nevladne organizacije, povezane z Združenimi narodi), nevladne organizacije pojmuje kot neprofitne, prostovoljne skupine državljanov, organizirana na lokalni, nacionalni ali mednarodni ravni, ciljno usmerjene in vodene s strani posameznikov s skupnim interesom. Opravljajo različne storitvene in humanitarne funkcije, oblastem predočajo skrbi državljanov, zagovarjajo in spremljajo politike ter spodbujajo politično udeležbo z zagotavljanjem informacij.

Nevladne organizacije lahko razvrščamo glede na usmeritev in ravni delovanja.

Usmeritev nevladnih organizacij

1. Dobrodelne organizacije: Pogosto delujejo od zgoraj navzdol, z malo udeležbe ali vloška upravičencev, vključujejo nevladne organizacije, usmerjene v zadovoljevanje potreb ranljivih skupin in posameznikov.
2. Storitve: Vključuje nevladne organizacije, ki zagotavljajo zdravstveno varstvo (vključno z načrtovanjem družine) in izobraževanje.
3. Udeležba: Projekti samopomoči z vključevanjem lokalne skupnosti v obliki sofinanciranja, pogojev za delovanje, zagotavljanjem infrastrukture, materialnih pogojev ali dela
4. Opolnomočenje: Ljudem s slabim socialnim stanjem pomagati razumeti socialne, politične in gospodarske dejavnike, ki vplivajo na njihovo življenje, ter povečati ozaveščenost o njihovi moči za nadzor nad njihovim življenjem.

Ob podpori ciljnih skupin, NVO-ji delujejo kot podporniki in usmerjevalci njihovih interesov.

Raven delovanja

1. Organizacije s sedežem v lokalni skupnosti (CBO– community based organisations) so pogosta oblika pobud revnejših okolij, ki pomagajo seznaniti in predstaviti posameznikom njihove pravice do storitev in zagotavljanja takšnih storitev.
2. Lokalne organizacije vključujejo gospodarske in trgovske zbornice, združenja podjetij, etnične ali izobraževalne skupine ter lokalne organizacije.
3. Nevladne organizacije na državni ravni vključujejo organizacije, združenja in skupine na državni ravni. Nekatere državne nevladne organizacije so del nacionalnih in mednarodnih nevladnih organizacij.
4. Nacionalne nevladne organizacije vključujejo nacionalne organizacije, strokovna združenja in podobne skupine. Nekatere imajo državne ali mestne podružnice in pomagajo lokalnim nevladnim organizacijam.
5. Mednarodne nevladne organizacije segajo od sekularnih agencij, kot je Save the Children, do verskih skupin. Njihove delovanje je lahko usmerjeno v sofinanciranje lokalnih NVO, institucij ter izvajanje lastnih projektov.

Športna društva in združenja

Športna društva so pomembni deležniki, ki zagotavljajo raznolik obseg programov gibalnih aktivnosti in športa, primernih za mladino, in jim dajejo tudi priložnost za afirmacijo v družbi.

Naloge športnih združenj vključujejo tudi sodelovanje:

- s športnimi društvi
- z lokalno skupnostjo,
- s šolami
- s podjetji
- nacionalnimi institucijami na področju športa
- z lokalno in nacionalno samoupravo
- z drugimi zainteresiranimi stranmi na področju športa

Podporniki/posredniki

Podpornik/posrednik je nekdo, ki deluje kot podpornik ali posrednik med dvema zainteresiranima stranema.

V šolskem sistemu skupnosti je lahko podpornik ali posrednik organizacija ali mreža organizacij, ki vodi načrtovanje, usklajevanje in upravljanje.

Podporniki ali posredniki so lahko:

- šolska območja,
- neprofitne organizacije,
- krajevna skupnost,
- visokošolski zavodi,
- lokalni izobraževalni skladi,
- lokalna samouprava,
- krovne organizacije
- javni zavodi
- podjetja in drugi finančni podporniki

3.2 Inkluziven, vključujoč šport

Zaradi demografske raznolikosti in različnih pogledov na svet je vedno večja potreba po premisleku o tem, kako obvladovati in upravljati takšne razlike tudi v športnih organizacijah. Medtem ko raznolikost in vključenost delujeta sočasno, so lahko organizacijske strategije, ki prepoznajo raznolikost in si prizadevajo za spodbujanje, ustvarjanje in ohranjanje vključenosti, pogosto urejene z zakonom ali poudarjena s politikami ali primeri dobre prakse, vplivajo na odnos zaposlenih, skupinske procese in učinkovitost organizacij. Raznolikost in vključevanje morajo biti prisotni za vrednotenje uspeha organizacij, skupin in ljudi. Aktivno priznavanje in sprejemanje raznolikosti pa je pravica vseh.

Vključujoče organizacije so organizacije, ki si prizadevajo, da nikogar ne izključijo in vsakemu članu ponudijo enake možnosti. Njihovi glavni cilji so razviti družbo, v kateri se vsi obravnavajo enako.

Vključujoče organizacije ne nastanejo le z razglasitvijo svojega poslanstva, temveč tudi z uresničitvijo tega poslanstva in ustreznim razvojem.

Naslednje so številne osnovne prakse, ki lahko pomagajo zagotoviti raznolikost znotraj organizacije:

1. Zgodnje vključevanje v skupnost - poskrbite, da bodo ljudje iz različnih okolij že zgodaj vključeni v proces;
2. Krepitev zaupanja - poskušajte razumeti položaj, v katerem se ljudje iz različnih okolij najdejo, še posebej, če so se pravkar namestili. Bodite jasni glede pričakovanj in vlog. Izogibajte se simbolom in gradite odnose.
3. Prepoznati raznolikost znotraj skupnosti - razlike obstajajo med različnimi skupnostmi in tudi znotraj skupin. Vzemite si čas za razumevanje skupnosti in jim ponudite vrsto ciljnih programov in dejavnosti.

4. Vzemite si čas - izvedite, kdo so voditelji skupnosti in gradite zaupanja vredne odnose. To bo morda trajalo nekaj časa.
5. Zgradite svoje zmogljivosti - podpirajte člane klub/društva in prostovoljce. Opredelite zagovornike vključevanja in zagotovite usposabljanje.
6. Izogibajte se pretiranemu posvetovanju - dobro načrtujte in se povežite z drugimi, ki morda delajo tudi v interesu skupnosti. Poiščite nasvete posebnih deležnikov in skupnosti.
7. Jezikovne težave - razmislite o tem, da je treba prevesti pisne, elektronske in verbalne informacije. Poiščite najboljše načine za komuniciranje.
8. Prepričajte se, da ste pripravljeni - razmislite o partnerstvu z večkulturnimi organizacijami in se uskladite z obstoječimi programi in dejavnostmi.
9. Seznanite se z ovirami za vključitev - spoznajte morebitne ovire za vključevanje ljudi iz različnih okolij, kot so igranje ob verskih priložnostih, alkohol, uniforme, oblačila.
10. Pokažite spoštovanje - razumete, v kateri fazi nastanitvenega procesa so ljudje. Prepoznajte skupnostne protokole, prepričanja in prakse. Izogibajte se stereotipom. Bodite iskreni.

3.3 Vključenost otrok iz ranljivih skupin

Socialna vključenost je proces, s katerim si prizadevamo zagotoviti, da lahko vsak ne glede na svoje izkušnje in okoliščine doseže svoj potencial v življenju. Poleg revščine, ki je v jedru socialne izključenosti, obstajajo tudi drugi dejavniki, ki vplivajo na socialno izključenost različnih skupin, kot so družbeni položaj, spol, narodnost, invalidnost, lokacija (podeželsko ali mestno). Socialna izključenost pomeni proces, ki vodi do izključevanja posameznikov ali skupin iz običajnih izmenjav, praks in pravic sodobne družbe in s tem polnega sodelovanja v tej družbi.

Delo organizacij mora temeljiti na: odprto razmišljanje, dostopnosti (duševni in fizični), zavedanju omejitev, ko nekdo trpi zaradi ranljivosti, aktivno sodelovanje med urami treninga, ne izključevanju in diskriminaciji

Organizacije se soočajo z naslednjimi izzivi:

1. zagotavljanje, da se vsi v organizaciji počutijo udobno,
2. oblikovanje politike, ki je primerna vsem članom,
3. zagotoviti, da so vsi pripravljeni za izvajanje vključujoče politike.
4. povečanje vrednosti športa

3.3.1 Zahteve posredniških/podpornih organizacij z vključujoč šport

Osnovne zahteve in koraki za začetek sodelovanja za posredniške/podporne skupine so:

Korak 1: motivacija in empatija.

Korak 2: osnovno izobraževanje je nujno, kasneje pa tudi pridobitev licenc. Trenerji morajo imeti znanje in spretnosti, da lahko delajo z mladimi v športnih programih.

Korak 3: primerno delovno okolje. Uporaba šolskih ali drugih objektov v lokalni skupnosti.

Korak 4: vključitev različnih zainteresiranih strani, podpornike, npr.:

- Fakulteta za šport
- Športna zveza, Olimpijski komite
- Ministrstvo za šolstvo in šport
- druge javne ustanove
- zasebni sektor (gospodarstvo)

Korak 5: motivirajte otroke in mladino, z notranjo in zunanjo motivacijo - značke, diplome.

Korak 6: poiščite finančna sredstva:

- lokalna skupnost
- Evropski strukturni skladi
- krovne športne zveze
- ministrstvo za šolstvo in šport

Korak 7: oblikovanje ekipe

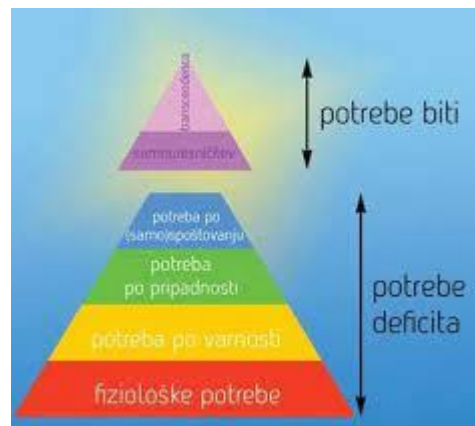
V primeru usposabljanja ranljivih skupin je potrebno skupinsko delo. Vodje je treba izbrati predvsem na podlagi srčnosti, nato pa na strokovnosti.

Delo z ranljivo mladino zahteva različne strokovnjake: npr. športnega pedagoga, posebnega pedagoga, psihologa, potrebujemo pa tudi prostovoljce, administratorje itd. potrebna za splošno podporo.

Korak 8: vključevanje prostovoljcev

1. iskanje prostovoljcev med mladimi: npr. izbirne vsebine v šoli
2. iskanje prostovoljcev med brezposelnimi
3. prostovoljec - starš
4. udeležba v prostovoljnih kampanjah,
5. kot študentska praksa
6. team building za prostovoljce

Korak 9: razširitev projekta

Poskusite razširiti svoj projekt v druge skupnosti, druge klube, druge športe. S tem lahko pridobite nove ideje, podporo, pomoč. Razširjeni seminarji na druge nevladne organizacije, začnite delati s posredniki

3.4 Upravljanje

Na podlagi zgoraj navedenega je potrebno, da ima posredniška/podporna skupina nekaj vodstvenih znanj.

Upravljanje je sestavni del življenja in je bistvenega pomena za doseganje želenih ciljev. Osnovna znanja vodenja so vedno potrebna, ne glede na to, ali upravljamo svoje življenje ali posel.

3.4.1 Načrtovanje

Načrtovanje je usmerjeno v prihodnost in določa usmeritev organizacije. Gre za racionalen in sistematičen način sprejemanja odločitev danes, ki bodo vplivale na prihodnost posredniške/podporne skupine. Vključuje napovedovanje prihodnosti in poskus nadzora dogodkov. Vključuje sposobnost predvideti učinke sedanjih ukrepov na dolgi rok v prihodnosti.

Eno izmed najbolj uporabljenih orodij za poslovno načrtovanje je SWOT (PSPN) analiza ali situacijska ocena, ki nam da odgovore:

SWOT ANALIZA		
NOTRANJA ANALIZA	 PREDNOSTI	 SLABOSTI
	 PRILOŽNOSTI	 NEVARNOSTI

1. Kaj so naše **Prednosti (Strength)**?
2. Kakšne so naše **Slabosti (Weaknesses)**?
3. Kakšne so naše **Priložnosti (Opportunities)**?
4. Katere so **Nevarnosti (Threats)**?

3.4.2 Organizacija

Za organiziranje je potrebna formalna struktura vodenja ter urejenih in usklajenih notranjih povezav, preko katerih poteka delitev nalog, tako da so naloge medsebojno usklajene, da lahko učinkovito izpolnimo zadane cilje.

Iz tega sledi, da se funkcija organiziranja nanaša na:

1. Prepoznavanje nalog, ki jih je treba opraviti, in njihovo združevanje, kadar je to potrebno
2. Dodeljevanje teh nalog posameznikom in določitev njihove pristojnosti in odgovornosti

3. Opolnomočenje odgovornih za posamezne naloge
4. Vzpostavitev razmerja med odgovornostmi in dolžnostmi
5. Usklajevanje vseh dejavnosti in izvedbe nalog

3.4.3 Kadrovanje

Kadrovanje je funkcija oblikovanja delovne skupine. Vključuje usposabljanje, razvoj, usklajevanje in vrednotenje članov skupine z ustreznimi spodbudami in motivacijami. Človek je bistven dejavnik v procesu upravljanja, zato je pomembno, da angažiramo pravo osebo.

Timsko delo je zelo pomembno pri vseh projektih. Predstavljamo vam metodo oblikovanja delovne skupine po Belbinu.

Belbin je identificiral devet vlog znotraj delovne skupine, ki jih je razvrstil v tri skupine: usmerjenost v akcijo, usmerjenost v ljudi in usmerjenost v ideje. Vsaka od Belbinovih skupinskih vlog je povezana s tipičnimi vedenjskimi in med osebnostnimi značilnostmi.

VLOGE IN OPIS NAČINOV SODELOVANJA		DOVOLJENA POMANJKLJIVOST
	SNOVALEC: Ustvarjalen, domiseln, nekonvencionalen. Rešuje težke probleme.	Pozablja na detajle. Preveč okupiran s seboj, da bi bil dober sogovornik.
	ISKALEC VIROV: Ekstrovertiran, zanesenjaški, komunikativen. Raziskuje priložnosti. Razvija stike.	Preveč optimističen. Ko ga mine prvo navdušenje, izgubi interes.
	KOORDINATOR: Zrel, samozavesten, dober predsednik. Pojasnjuje cilje, spodbuja odločanje, dobro pooblašča.	Lahko je manipulatorski. Preveč je usmerjen v delo z ljudmi.
	TVOREC: Izzivalen, dinamičen, dobro dela pod pritiski. Ima moč in pogum za premagovanje ovir.	Rad izziva (provocira). Žali čustva drugih.
	OPAZOVALEC/OCENJEVALEC: Resen, strateški in bister. Opazi vse možnosti. Natančno presoja.	Manjka mu navdih in sposobnosti za motiviranje drugih.
	SODELAVEC: Kooperativen, blag, dojemljiv in diplomatski. Posluša, gradi in odvrča nesporazume.	Neodločen v kritičnih trenutkih.
	IZVAJALEC: Discipliniran, zanesljiv, konservativen in učinkovit. Udejanja zamisli.	Nekoliko neprilagodljiv, slabo dovzeten za nove možnosti.
	DOVRSEVALEC: skrben, vesten, zaskrbljen. Išče napake in izpuščene stvari. Vedno je pravočasen.	Dela si nepotrebne skrbi. Nered prelaga delo na druge.
	STROKOVNJAK: Usmerjen k cilju, notranje motiviran, predan. Posreduje znanje ali dragocene tehnične veščine.	Deluje le na ozko specializiranem področju. Razmišlja tehnicistično.

3.4.4 Usmerjanje

Funkcija usmerjanja se nanaša na vodenje, komunikacijo, motivacijo in nadzor, tako da zaposleni opravljajo svoje dejavnosti na najučinkovitejši možni način, da bi dosegli želene cilje.

Značilnost vodje in vodenja vključuje dajanje navodil in vodenje podrejenih o postopkih in metodah.

Komunikacija mora biti obojestranska, tako da se informacije lahko prenesejo od vodje na podrejene in nazaj.

Motiviranost je zelo pomembna, saj visoko motivirani ljudje opravijo več dela samostojno, brez navodil nadrejenih.

3.4.5 Nadzor

Nadzor je sestavljen iz dejavnosti, ki zagotavljajo, da dogodki ne odstopajo od vnaprej dogovorjenih načrtov. Dejavnosti nadzora so sestavljene iz določanja standardov za delovno uspešnost, ocenjevanje uspešnosti glede na dane standarde, ter popravljalnih ukrepov, ko in kadar je to potrebno, za odpravo odklonov.

3.4.6 Vodstvene sposobnosti, veščine

Veščina je prirojena in pridobljena zmožnost uporabe znanja v praksi. To je zmožnost, ki omogoča vrhunsko učinkovitost na področju, na katerem ima delavec zahtevano znanje. Menedžerji morajo posedovati tehnične, medosebne, konceptualne, diagnostične, komunikacijske in politične veščine in sposobnosti. Medtem ko se tehnične in diagnostične veščine nanašajo na znanje in zmožnost razumevanja procesov ter znanstvenega analiziranja slabosti in priložnosti, vse druge veščine tako ali drugače nanašajo na ljudi.

3.4.7 Strateško vodenje

Vsak menedžerji se mora vprašati ali je strateški vodje, ki zna jasno komunicirati in ima občutek do ljudi.

Poleg tega se strateško vodenje nanaša na inovativnost, objektivnost, ideje in prizadevanja za pomoč drug drugemu pri uresničevanju ciljev.

Koncept sodelovanja v veliki meri pomaga izboljšati delovanje podjetja. Če so vaši nameni pristni, ekipa ne bo oklevala sodelovati z vami.

To lahko dosežete z oblikovanjem manjših projektov v katerih in dodelite vodenje drugim.. Namesto, da bi bil vodja, prevzimate vlogo sodelavca.

Pozitiven pristop tudi najbolj zapletene naloge privede do uspešnega zaključka. Pozitivna ekipa je bolj produktivna.

LITERATURA

Schools Bureaucratic Organizations (ukessays.com)

https://en.wikipedia.org/wiki/Non-governmental_organization

<http://www.communityschools.org/leadership/intermediary.aspx>

<https://cesie.org/en/project/athlisi/>

Schools. London: Routledge. David Foulton, 1992.

<https://www.managementstudyhq.com/production-management-its-functions-importance.html>

Aritzeta, Aitor & Swailes, Stephen & Senior, Barbara. (2007). Belbin's Team Role Model: Development, Validity and Applications for Team Building. Journal of Management Studies. 44. 96-118. 10.1111/j.1467-6486.2007.00666.x.

The Official Guide to Belbin Team Roles from Belbin HQ - What is Belbin? - YouTube

<https://www.slideshare.net/HaivisioCSAproject/1st-training-course-planning-dissemination-and-communication-35037748>

4 Modul 4 Potrebe organizacij in posameznikov za promocijo vključenosti ranljivih skupin

Pripravi: Corporate Games Romania

Splošni cilji	Pridobivanje veščin za podporo programom socialne vključenosti s športom
Pričakovani rezultati	Izboljšanje sodelovanja med deležniki, ki so vključeni v promocijo športa otroke iz ranljivih skupin v šolah
Ključne besede	socialna integracija, šport za življenje, družbena odgovornost, šport za razvoj, skupnost, solidarnost
Uvodne opombe	Nedavne raziskave (npr.: Cooperation on Sport Market – Reasons and Ways How to Improve It, M. Varmus, M. Kubina, Jakub Soviar, 2015) kažejo, da tudi če obstaja volja tako športnih klubov kot šol za sodelovanje, so sedanje ravni sodelovanja zelo nizke. Pomembnost podpornih organizacij je pomembna za izboljšanje ravni sodelovanja, saj so te dejavnosti znotraj njihovega sklopa vrednot in načel, ki gradijo osnovne vrednote in poslanstvo organizacije. Poglavje je osredotočeno na vpliv in koristi, ki jih bodo deležni deležniki, ko bodo začeli delovati kot podporna organizacija socialnega vključevanja s športom. Akcijski načrt je oblikovan kot del njihove splošne družbene odgovornosti. Informacije o poglavju so organizirane v treh delih: družbena odgovornost, izjava o nameri in priporočeni akcijski načrt.

4.1 Uvod

Športne dejavnosti so po svoji specifičnosti odlično orodje za promocijo socialnega vključevanja in integracijo. Šport vzpodbuja individualni razvoj (telesni, kognitivni in čustveni) in socialno prilagajanje z odpravo kulturnih ali etničnih ovir. V športu je interakcija z drugimi lažja in med posamezniki ni razlik. Vsi hkrati sledijo istemu cilju. Vsak ima enake možnosti za uspeh.

Ukvarjanje z gibalno aktivnostjo in športom vpliva tudi na izboljšanje kognitivne učinkovitosti otrok. Raziskave so pokazale, da je šport učinkovito sredstvo za premagovanje diskriminacije, vzpostavljanje socialne povezanosti in lahko privabi otroke vzpodbudi k vključevanju v programe zunaj šole, ki lahko še izboljšajo splošno znanje in učni uspeh.. Prav tako je gibalna aktivnost in šport učinkovito sredstvo pri obravnavanju naraščajoče agresivnosti med mladimi in nagnjenji otrok k prevzemanju negativnih družbenih vzorov. Šport je lahko orodje privzajana pozitivnih družbenih vrednot in norm mladostnikom..

V študiji, ki jo je EPRS objavila leta 2018, je strateški pomen športa pri povezovanju družbe jasno oblikovan: "Socialna vključenost je med najpomembnejšimi prednostnimi nalogami EU. S povezovanjem ljudi, izgradnjo skupnosti in bojem proti ksenofobiji in rasizmu ima šport potencial, da pomembno prispeva k vključevanju migrantov v EU. Evropska komisija omogoča izmenjavo dobrih praks na to temo ter spodbuja projekte in mreže za socialno vključevanje migrantov prek evropskih strukturnih in investicijskih skladov ter programa Erasmus+. Takšni projekti vključujejo na primer evropsko mrežo za vključevanje v šport ter socialno vključenost in prostovoljstvo v športnih klubih v Evropi."

Ta modul bo predstavil prednosti za organizacije in posameznike pri promociji socialnega vključevanja ranljivih skupin s pomočjo športa. Z namenom vzpodbujanja sodelovanja med šolami in športnimi društvi, je potrebno poudariti tudi pomen posredniških/podpornih organizacije, kot so lokalna samouprava, gospodarstvo, NVO. Te organizacije imajo stike z vsemi relevantnimi deležniki in lahko prispevajo k vzpostavitvi sodelovanja med vsemi deležniki.

4.2 Potrebe ranljivih skupin za sodelovanje v športnih programih

4.2.1 Ovire pri vključevanju

Številne študije so pokazale, da je prepoznavanje potreb ranljivih skupin pred pripravo intervencije, kot je na primer športni program, nujno. Na ta način se lahko ukrepi usmerjajo v določeno skupino, s čimer dosežemo večjo učinkovitost.

Raziskave o invalidnih osebah so pokazale, da sta zdravje in invalidnost oviri za gibalno dejavnost na osebni ravni, pomanjkanje infrastrukture, visoki stroški, pomanjkanje informacij, prevoz in težave z dostopnostjo pa veljajo kot okoljske ovire.

Socialne ovire vključujejo neprijazno okolje, negativen odnos in vedenje oseb brez invalidnosti (vključno s strokovnjaki) ter pomanjkanje podpore prijateljev in družine.

Ovire za gibalno aktivnost ljudi z nizkim dohodkom vključujejo bolezen ali invalidnost, pomanjkanje denarja, nizko ozaveščenost.

4.2.2 Odpravljanje ovir za sodelovanje v športu

Dejavniki, ki so pomembni pri spodbujanju gibalne aktivnosti med različnimi ranljivimi populacijami:

- dobra komunikacija prek različnih medijev, povračila finančnih sredstev in
 - strategija dostopnosti (npr. prevoz in prilagodljiv urnik) so pomembne za etnične manjšine, prebivalstvo z nizkim dohodkom in invalide.
 - pri posameznikih z učnimi težavami lahko dobra komunikacija, vključno z informacijami o koristih gibalne dejavnosti, vzpodbudi sodelovanje v gibalni dejavnosti;
- zagotavljanje varnega podpornega okolja je zelo pomembno za socialno ranljive mladostnike
- pozitivnost in podpora trenerja ima pomembno vlogo tudi pri etničnih manjšinah s posebnimi potrebami, trenerji lahko povečajo ozaveščenost kje in kako izvajati in nuditi individualno prilagojene programe
- športne vadbe bi se morale osredotočiti na osnovne dejavnosti (v smislu spretnosti in sposobnosti),
- zabava in razvedrilo je pomembno, saj tekmovalni element v športu pogosto vodi v različne oblike izključevanja

4.3 Sodelovanje športnih društev in šol

Šole in klubi morajo sodelovati, da bi premostili vrzeli med šolskim okoljem in družvi. Sodelovanje otrokom zagotavlja dostop do visokokakovostnih športnih programov in objektov. Poleg strokovnega znanja v določeni dejavnosti klubi mladim zagotavljajo možnost za nadaljnje sodelovanje v športu po zaključku šolanja.

4.3.1 Kako lahko športna društva obogatijo program šol?

Klubi so lahko v veliko pomoč učiteljem pri zagotavljanju sredstev in informacij o posebnih dejavnostih in vprašanjih, vključno z:

- zagotavljanje trenerjev kot del dopolnilnega programa na šoli.
- svetovanje o prilagajanju dejavnosti za različne starosti in sposobnosti. Nekateri športni klubi bi lahko nudili pomoč pri delu s telesno bolj in/ali manj nadarjenimi otroki
- zagotavljanje praktičnih demonstracij in svetovanja učiteljem o tem, kako izvajati socialno integracijo s športnimi aktivnostmi.
- zagotavljanje pomoči pri organizaciji športnih in družabnih dogodkov ter programov usposabljanja.
- skupna raba športnih objektov.
- seznanitev, predstavitev z možnostmi za športno udejstvovanje izven šol.

4.3.2 Kaj lahko naredijo šole?

Šole imajo pomembno vlogo pri zagotavljanju osnovnih spretnosti in zaupanja, ki so otrokom potrebna za vključitev v športno rekreativne dejavnosti izven šole. Dejavno vlogo lahko igrajo tudi pri spodbujanju učencev k športnim in gibalnim dejavnostim.

- Pogovorite se s klubi, interno ali s starši o tem, kako lahko šole in športna društva v skupnosti sodelujejo pri izboljšanju športnih priložnosti za mlade.
- Spodbujanje športnih organizacij k uporabi šolskih objektov, in s tem racionalna izraba infrastrukture, hkrati pa možnost, da učenci sodelujejo v znanem okolju.

- Razmislite o povabilu športnikom, da govorijo na šolskih prireditvah, ter tako zagotovite, da bo njihovo sporočila in nastop primerno občinstvu, usklajeno s šolskimi vrednotami in spodbujanjem športnih vrednot za vse.
- Na številnih lokacijah ni dovolj športnih terenov in objektov, da bi zadostili povpraševanju športnih društev. Vendar pa imajo številne šole površine in objekte, idealne za šport, ki so pogosto neizkoriščene izven šolskih ur. Športni programi lokalnih društev, lahko povečajo uporabo šolskih objektov izven šolskih ur.
- Ponudite priložnosti, da spodbudite večjo udeležbo v športnih društev v dogodkih in priložnostih, ki vključujejo šolske otroke in družine, in tako ustvarite pogoje za socialno vključevanje ranljivih skupin.

4.4 Vloga posredniških/podpornih organizacij

4.4.1 Osnovne potrebe organizacij pri promociji vključevanja ranljivih skupin

- Krepitev zmogljivosti in podpora javnega in zasebnega sektorja
 - sodelovanje z javnim sektorjem in športnimi zvezami, da bodo projekti lahko trajnostni. Financiranje iz državnih in krovnih športnih zvez, pa tudi zasebnih podjetij (CSR).
- Prostorski in športni objekti in šole
 - prost dostop do športnih objektov za organizacije, ki delajo z ranljivimi skupinami.
- Boj proti diskriminaciji v šolah in razumevanje izključenosti. Ranljive skupine se soočajo z različnimi oblikami diskriminacije (rasizem, izključitev,) v šolah, bodisi s strani učiteljev ali drugih učencev. Potrebno je spoštovanje in poznavanje kulturnega ozadja ranljivih skupin.
- Izobraževalni programi in informacije o športnih ponudbah
 - ranljive skupine morajo dobiti dostop do informacij in biti aktivno obveščene o športnih ponudbah. Učitelji in trenerji pogosto nimajo znanja in veščin za delo z ranljivimi skupinami.
- Neodvisnost od zavezanosti posameznikov Tudi če posamezniki motivirani za delo z ranljivimi skupinami neha sodelovati, mora organizacija biti sposobna nadaljevati delo.
- Sodelovanje
 - za sodelovanje z ranljivimi skupinami je potrebno več zainteresiranih strani (športni klubi, šole, javni sektor, nevladne organizacije...)

4.5 Javna uprava kot posrednik/podpornik

Javni organi (lokalni in nacionalni) imajo pomembno vlogo pri spodbujanju sodelovanja med šolami in športnimi organizacijami na lokalni ravni, saj predstavljajo interese lokalnih prebivalcev, njihov glavni interes pa je, da lokalni skupnosti služijo tako, da bodo ponovno imenovani.

Ključne značilnosti področja javne uprave na področju športa vključujejo avtonomijo športa, konkurenčnost v športu, raznolikost strank v športu, raznolikost tematike športa, trend razvoja odnosov z javnostmi na področju športa, pa tudi boj proti kateri koli obliki nasilja v športu.

Običajno na področju športa razlikujemo štiri vrste vodenja:

- javno upravljanje športa.
- samoupravljanje (avtonomno upravljanje) športa.
- zasebno (poslovno) upravljanje športa.
- upravljanje športa s strani neinstitucionalnih deležnikov.

Javna uprava v športu ne more obstajati brez sodelovanja z drugimi vrstami upravljanja športa, opisanimi zgoraj. Organi javne uprave morajo vključevati različne nekomercialne organizacije in poslovni sektor (dobavitelje blaga in storitev itd.) področju športa.

4.6 Nevladne organizacije kot posredniki/podporniki

Kot druge posredniške organizacije, ki smo jih vključili v kontekst usposabljanja, so predstavniki civilne družbe, in sicer nevladne organizacije.

Civilna družba predstavlja stičišče v katerem se ljudje zberejo, da bi skupaj ukrepali v zvezi s skupnimi interesi. Civilna družba vključuje mreže, neprofitne organizacije in druge oblike združenj. Vladna politika civilni družbi zagotavlja možnosti za ustvarjanje organizacij, prejemanje državne pomoči in spodbujanje ljudi k vključenosti in izvajanju dejavnosti.

Športna politika predstavlja poseben del politike civilne družbe.

V skladu z nedavnim poročilom z naslovom "Skupni cilji skozi šport" so glavni skupni cilji zasebnega sektorja in nevladnih organizacije v športu in razvoju:

- Prispevanje k mirni, dobro vodeni in varni družbi ter stabilnemu okolju.
- Skrb za zdravje in gibalno aktivnost prebivalcev in zmanjševanje stopenj bolezni.
- Krepitev lokalnih skupnosti.
- Promocija vrednot, ki podpirajo gospodarsko in družbeno uspešno družbo.
- Opolnomočenje marginaliziranih skupin in zmanjšanje neenakosti.

4.7 Podjetja kot posredniki/podporniki

4.7.1 Kaj je družbena odgovornost podjetij (DOP)?

Družbena odgovornost podjetij je koncept upravljanja, s katerim podjetja v svoje poslovanje in interakcije z zainteresiranimi stranmi vključujejo skrb za socialno in okoljsko dobrobit. Ukrepi in programi za reševanje teh problemov, ki spadajo pod okrilje družbene odgovornosti, so opredeljeni s prostovoljnim vključevanjem socialnih in okoljskih skrbi v poslovne prakse podjetij (Prieto-Carron, Lund-Thomsen, Chan, Muro, & Bhushan, 2006).

Na podlagi tega vidika organizacija velja za družbeni subjekt in del družbe z ugodnostmi in obveznostmi. Z drugimi besedami, družbena odgovornost gospodarskih družb je zaveza organizacije za izboljšanje dobrobiti skupnosti s sprejetjem ustreznih poslovnih praks in s prispevki iz virov podjetja.

Potrošniki želijo, da podjetjem ni osnovni interes zgolj ustvarjanje dobička. Kljub rasti družbene odgovornosti v praksi, med akademiki še ni splošno sprejete opredelitve pojma. Družbena odgovornost podjetij ne vključuje le tega, kaj podjetje počne s svojim dobičkom, temveč tudi način, kako ga ustvarja.

Koncept družbene odgovornosti izhaja iz korporativne filantropije, in se je postopoma razvila v to, kar je danes. Sprva, v 1950-ih, je bila družbena odgovornost preprosto opredeljena kot odgovornosti, ki jih ima podjetje poleg maksimizacije dobička. Družbena odgovornost podjetij presega zgolj filantropijo, ampak obravnava tudi, kako podjetja upravljajo svoje gospodarske, socialne in okoljske vplive. Družbena odgovornost podjetij je usmerjena v sprejemanje moralnih, finančnih in etičnih odločitev. Družbena odgovornost ima za podjetja, ki se zavedajo svojega širšega vpliva na družbo, velik pomen.

4.7.2 Trije pomembni dejavniki družbene odgovornosti podjetja:

- Temeljni vrednostni sistemi, s katerimi se podjetje počuti odgovorno ne le za ustvarjanje bogastva, ampak tudi za socialno in okoljsko dobro;
- DOP kot ključ strateškega razvoja podjetja;
- Javni pritisk ključnih zainteresiranih strani: potrošnikov, medijev, vlade, javnih organov, zahteva, da so podjetja bolj družbeno odgovorna.

Glede na naraščajoče težave z debelostjo in sladkorno boleznijo, povezano s težo, zlasti med mladimi po vsej EU, je družbene odgovornosti v povezavi s športom, v interesu vseh deležnikov.

Podjetja lahko, da bi izpolnila svojo družbeno odgovornost, sredstva, ki jih je treba vlagati, usmerijo v šport. Smith in Westerbeek (2007) stičišče med DOP in športom imenujeta "športna družbena odgovornost podjetij" (SCSR, sport company social responsibility, SDOP). Njuna raziskava kaže, da je lahko športna družbena odgovornost, univerzalna, mladim prijazna, zdravstveno naravnana, družbeno interaktivna, okoljsko ozaveščena, kulturno osvobajajoča in zabavna.

4.7.3 Zakaj sodelovati?

Pravilno izveden koncept družbene odgovornosti k lahko prinaša različne konkurenčne prednosti, kot so okrepljen dostop do kapitala in trgov, povečana prodaja in dobički, prihranki pri operativnih stroških, izboljšana produktivnost in kakovost, učinkovita baza človeških virov, izboljšana podoba blagovne znamke in ugled, večja zvestoba strank, boljše odločanje in procesi obvladovanja tveganj.

Vlaganje časa (prostovoljcev) in denarja (sponzorstva) v korist sodelovanja med šolami in športnimi klubi je lahko ena najboljših odločitev, ki jih lahko sprejme podjetje. Učinkovitost te poti do prepoznavnosti je izjemna, hkrati pa imajo vsi udeleženci od tega (merljive) koristi.

Takšno sodelovanje je mogoče doseči, če se športna družbena odgovornost povezuje z nastajajočim področjem športa za razvoj, ki preučuje strateško uporabo športa kot nosilca za doseganje pozitivnih družbenih sprememb in trajnostnega razvoja.

Hitro naraščajoča pozornost za družbeno odgovornost gospodarstva skozi šport ustvarja kontekst povezanosti, v katerem oblikovanje strategij oblikuje več deležnikov, ki izhajajo iz institucij, sistemov in odnosov.

4.7.4 Pomen športa kot orodja družbene odgovornosti podjetij za razvoj družbe in način uresničevanja družbene odgovornosti temelji na unikatnih dejavnikih:

- množična distribucija medijev in komunikacijska moč;
- zahteve mladih;
- način za zagotavljanje pozitivnih vplivov na zdravje;
- socialna interakcija;
- kulturno povezovanje;
- spodbujanje okoljske in trajnostne ozaveščenosti;
- zagotavljanje takojšnje učinkovitosti in zadovoljstva.

4.7.5 Kako skupaj delujeta šport in DOP

Pritisk športnih organizacij na družbeno odgovornost podjetij, da izvaja dejavnosti in programe za širšo skupnost, narašča. Čeprav dolgoročne koristi niso bile jasno opredeljene, obstaja velik potencial za takšne programe, ne samo da prispevajo skupnosti, ampak tudi izboljšajo javno podobo športnih organizacij.

Za šport velja, da izboljšuje telesno in psihološko zdravje; podjetja, ki sodelujejo, lahko s sodelovanjem v športu pridobijo posredne koristi s vplivanjem na izboljšanja zdravja in telesnega stanja v širšem obsegu. Šport lahko nudi platformo za izobraževalne pobude, človekoljubne/dobrodelne donacije, razvoj skupnosti, zadovoljstvo podpornikov, pobude, povezane z zdravjem, in okoljske programe skupnosti.

V študijah projektne fokusne skupine je bilo poudarjeno, da je ključ do uspeha takšnih pobud ustvarjanje partnerstev, v katerih so jasno opredeljene odgovornosti. Sodelovanje celotne družbe pri spodbujanju programov družbene odgovornosti podjetij je nujno za trajnostni razvoj. Oblikovanje in izvajanje takšnih partnerstev je povezano z posebnostmi in vrstami programov družbene odgovornosti podjetij, ki jih je mogoče povezati z razvojem skupnosti.

4.7.6 Izvedba programov športa skozi DOP je možna na dva načina:

- Prvič, podjetja in organizacije, ki niso povezane s športom, lahko uporabljajo šport kot orodje za izvajanje svoje strategije DOP. S tem si hkrati prizadevajo privabiti stranke in druge deležnike s pomočjo športa, da bi povečali ugled in izboljšali javno podobo blagovne znamke.
- Drugič, kombinacijo športa in družbene odgovornosti lahko izvajajo same športne organizacije (npr. Nogometna zveza v Združenem kraljestvu). Prav tako želijo pozitivno vplivati na različne deležnike, vključno s sponzorji. Organizacije, povezane s športom, se lahko odločijo za DOP skozi šport, zaradi prednosti, kot so izboljšanje ugleda, povečanje števila oboževalcev, pozitivna podoba ekipe in privlačnost sponzorjev.

Posebnosti v odnosu DOP in športa:

- Prvič, šport je globalni fenomen in športni programi se lahko učinkovito izvajajo po vsem svetu. S pomočjo elitnih športnikov ima šport množično medijsko in komunikacijsko moč, ki jo je mogoče izkoriščati.
- Drugič, šport je privlačen za mlade tako v smislu aktivnosti kot opazovanja. Aktivnot v športu v mladih letih lahko koristi pri izboljšanju samozavesti, razvoju spretnosti in spodbujanju k gibalno aktivnemu načinu življenja. Z vidika opazovanja, profesionalni športniki ponujajo vzor mladim, po katerem se lahko zgledujejo.
- Tretji razlog je izboljšana družbena interakcija. DOP s športom lahko ponudi platformo za socialno vključevanje ranljivih skupin/oseb, manjšin in je idealno orodje za spodbujanje socialnega povezovanja in enakih možnosti.
- Četrtrič, športna DOP je idealno orodje za ustvarjanje pozitivnih vplivov na zdravje, spodbujanje ozaveščenosti o zdravju in boj proti neaktivnosti.
- Petič, zlasti med olimpijskimi igrami, je športna DOP del promocije okoljske in trajnostne ozaveščenosti.
- Šestič, šport je mogoče razumeti tudi kot orodje za razumevanje in razširjanje kulturnih raznolikosti na vključujoč in zabaven način.
- Nazadnje, sedma edinstvena značilnost za partnerstvo med športom in DOP je, da športna udeležba zagotavlja takojšnje koristi, zabavo in zadovoljstvo.

4.8 Akcijski načrt

Načrt predstavitve sodelovanja odločevalcem za odobritev sodelovanja obsega:

- Predstavitev koristi (predstavitev, ocena)

Naj bo preprosta in natančna. Izhajajte iz vrednost podjetja. Ocenite trenutne razmere in dodajte svoje komentarje in ideje, ki bodo izboljšale končno podobo.

Poskusite opredeliti direktne in indirektne koristi za podjetje, saj bo vodstvo želelo videti konkretna merila za uspeh projekta.

Dobro bi bilo, da oblikujete delovno skupino z zaposlenimi, ki delijo vizijo izboljšanja podjetja z uporabo športa kot orodja DOP.

- Ustvarjanje proračuna in upravičevanje ukrepov (spraševanje, razprave)

Ko opredelite začetne korake in končne rezultate, morate določiti stroške za doseg željenega cilja. Ne pozabite, da lahko podjetje ta sredstva nameni tudi drugim projektom, npr. za pomoč starejšim ljudem, ali varovanje narave itd. Predstaviti morate ukrepe, ki bodo na enaki čustveni in poslovni ravni. Ukrepi, ki so vključeni v vaš načrt, morajo biti natančni, jasno opisani in jih je mogoče finančno ovrednotiti.

finančni osnutek predhodno preverite s sodelavci, saj so povratne informacije lahko izjemno dragocene. Včasih lahko vključite tudi sindikat, da pridobite njihovo podporo.

- Priprava koledarja aktivnosti (projekt, mejniki)

Ko je akcijski načrt pripravljen in imamo zagotovljena sredstva, je čas, da izvedbo tudi časovno opredelimo! Bodite previdni pri vzpostavljanju mejnikov, saj je izvedba lahko odvisna od mnogih dejavnikov. Bolje, da smo učinkovitejši, kot da se opravičujemo za zamudo. Mejniki so tako pomembni kot finance, saj sta tako čas kot denar dragocena.

- Opredelitev merjenja rezultatov (ključni kazalniki, poročila)

Za komuniciranje o napredku projekta moramo določiti kazalnike uspešnosti (število udeležencev/ukrepanje, spremembe v anketah, prepoznavnost blagovne znamke itd.). Dobro strukturiran načrt poročanja (začetek poročila, vmesno poročilo in končno poročilo) bo investitorja (management), prepričal, da je denar dobro naložen in nadzorovan.

4.9 Kako do izvedbe

4.9.1 Ponudite pestro izbiro športnih vsebin

Otroci bodo hitro vzljubili šport, ponudite dovolj veliko izbiro športnih aktivnosti, da zadovoljite različne interese, sposobnosti (ekipni in individualni športi; športi z žogo; borilni športi itd.)

4.9.2 Okrepite sodelovanje

Med šolskimi in športnimi klubi, učitelji in trenerji, lokalnimi organi, športnimi ustanovami, socialnimi storitvami, organizacijami na tem področju: ponuditi najboljšo infrastrukturo in trajnostno vključevanje v šport; prepričati športne klube o ugodnostih, če vključujejo vse otroke – in ne samo uspešne, aktivna promocija in komunikacija športnih društev in njihove ponudbe

4.9.3 Družabnost in zabava namesto tekmovanja

Vsi bi morali biti nagrajeni za dvig motivacije in zmanjšanje stresa; osredotočiti se mora na timski duh, prijateljstvo in zabavo namesto uspeh in konkurenco; vsi otroci bi morali biti uspešni in pozitivno naravnani.

4.9.4 Ustvarite varno in odprto okolje

Prost dostop do aktivnosti, ki prinaša možnosti ciljnim skupinam; vzpostavitev nediskriminatornega območja, kjer skupine niso zapostavljane in se zato počutijo dobrodošle; proaktivno spodbujanje in sporočanje vrednot in standardov; enakost spolov, velja še posebej za dekleta.

4.9.5 Rezultati

- Vzpostavljeno je sodelovanje in povezava med organizacijami/klubi/šolami.
- Športni objekti, potrebni za izvajanje programa, postanejo bolj na voljo dejavnostim socialnega vključevanja.
- Razvoj programov usposabljanja učiteljev in trenerjev športne vzgoje za socialno vključenost otrok iz ranljivih družbenih skupin skozi šport.

- Razvoj družabnih športnih aktivnosti med šolami - športnimi klubi in občino z namenom socialnega vključevanja otrok iz ranljivih družbenih skupin skozi šport.
- Več informacij za ljudi iz ranljivih družbenih skupin o športnih aktivnostih občine, šol in športnih klubov, v katerih lahko sodelujejo.
- Povečano financiranje športnih programov, namenjenih socialnemu vključevanju ljudi iz ranljivih družbenih skupin.

Večina predstavnikov športnih društev je izrazila svoje splošne potrebe, to so:

- boljše sodelovanje in povezovanje z drugimi institucijami
- usklajevanje vseh deležnikov, podpora, izmenjava izkušenj, naslavljanje podpornikov (finančnih in organizacijskih) itd.
- pridobivanje znanja in veščin
- finančna podpora
- oblikovanje modelov, smernic in navodil
- usposabljanje: vse oblike so sprejemljive, čeprav imajo delavnice v živo nekatere prednosti (boljša izmenjava znanja in praks, enostavno pridobivanje praktičnih znanj itd.)

Druge posebne potrebe so vezane na:

- alternativni načini za informiranje in usposabljanje posameznikov in organizacij o socialnem vključevanju ljudi iz ranljivih ciljnih skupin
- ustrezne in zadostne informacije o obstoječih možnostih in priložnostih za športne dejavnosti
- razvoj podpornih shem in storitev uporabe infrastrukture
- predlogi odločevalcem za večji poudarek potrebam ranljivih ciljnih skupin
- financiranje zaposlovanja prevajalcev
- financiranje razvoja več športnih dejavnosti
- neposredno sodelovanje med institucijami, organizacijami, šolami, klubi in športnimi klubi

LITERATURA:

Thormann, T., Wicker, P. - The Perceived Corporate Social Responsibility of Major Sport Organizations by the German Public: An Empirical Analysis During the COVID-19 Pandemic, *Frontiers in Sport and Active Living*, September 2021, Volume 3, 679772

Hemsley, S. – Corporate Social Responsibility and Sports Sponsorship, A Management Report published and distributed by International marketing Reports Ltd, UK, 2009

McGougan, A. - Sports & Community Investment: Get on the Right Track, report published by FastTrack Agency, July 2011

Flores, A. – The Future of Social Responsibility in Sport, report published by ITIK Consulting Sport & Leisure, 2021

M. Varmus, M. Kubina, Jakub Soviar, Cooperation on Sport Market – Reasons and Ways How to Improve It, *Procedia. Economics and finance*, 2015

EU Committee, The role of sport as a tool for promoting growth, social inclusion and solidarity in European regions, *EPRS*, 2018

5 Modul 5 – Oblike in vsebine programov usposabljanja za inkluzijo

Pripravil: Irodoros /Action Synergy

Splošni cilji modula	Naučiti se sestaviti program usposabljanja, ki spodbuja socialno vključenost otrok v šolah; proces in tri metode – družbeni konstruktivizem, igrifikacija, gledališke tehnike
Pričakovani rezultati	Namen tega modula je prikazati strukturne elemente socialnega vključevanja in metodologijo izdelave programa usposabljanja socialne vključenosti v šolah; proces in tri metode – družbeni konstruktivizem, igranje, gledališke tehnike
Ključne besede	Socialna vključenost, družbeni konstruktivizem, igrifikacija, gledališka vzgoja, strukturni elementi, prikrajšane skupine
Uvodne opombe	Inkluzija zagotavlja vključenost vseh otrok v razredu. V inkluzivni šoli se ceni prispevek vseh, otroci se počutijo dobrodošlo in cenjeno. Verjetnost, da bodo na podlagi lastnih zaslug imeli enake možnosti in da bodo ustvarjali manj diskriminatornem okolju, večja. Inkluzivno usposabljanje je ena od oblik neposrednega in namerne posredovanja. V tem modulu se boste naučili nekaj tehnik, ki spodbujajo socialno vključenost otrok v razredu.

5.1 Opredelitev in uvedba inkluzivnih programov v šole

Izobraževanje o raznolikosti in inkluziji se nanaša na usposabljanje študentov, da lažje sodelujejo s populacijo, ki ima različne sposobnosti, ozadje, etnično pripadnost, spol itd. Poudarja vključevanje vseh zaposlenih in pojasnjuje prednosti le tega. To je lahko usposabljanje za ozaveščanje o nenamernih pristranskostih ali pa v obliki poučevanja spretnosti za boljšo interakcijo z drugimi iz različnih okolij, z različnimi perspektivami. Splošni cilj je vključujoča učilnica. Raznolik razred je le del celotne slike. Prednosti raznolikosti lahko izkoristimo samo, če učenci med seboj dobro sodelujejo.

Nekaj nasvetov za izobraževanje o raznolikosti in vključevanju:

- Na treningu bodite pozitivni. Negativni pristop ima lahko nasprotni učinek od načrtovanega.
- Usposabljanje naj bo prostovoljno, tako da udeleženci ne bodo imeli občutka, da sodelujejo samo zato, ker morajo ampak zato ker je koristno. (Seveda obstajajo prednosti in slabosti tega).
- Usposabljanje za inkluzijo ne sme biti enkratno. Moralo bi biti permanentno, se posodabljat, slediti spremembam in se prilagajati potrebam posameznikov. Da bi bilo učinkovito mora postati del splošne šolske kulture.
- Vedenje učitelja je vključeno v prizadevanja za usposabljanje. Najboljše prakse je treba oblikovati od zgoraj.
- Inkluzija zagotavlja vključenost vseh otrok v razredu. V inkluzivni šoli se ceni prispevek vseh, otroci se počutijo dobrodošlo in cenjeno. Večja je verjetnost, da bodo na podlagi lastnih zaslug imeli enake možnosti in da bodo ustvarjali v okolju, za katerega je manj verjetno, da bo diskriminatorno.
- Inkluzivno usposabljanje je ena od oblik neposrednega in namernega posredovanja.

5.2 Strukturni elementi inkluzivnih programov usposabljanja

Zasnova usposabljanja je zelo odvisna od specifične ciljne skupine (učencev / študentov). Raznolikost v učilnici je lahko zelo velika. Učitelji bodo spodbujali vključevanje otrok iz različnih kulturnih okolij, otrok s posebnimi potrebami ali celo sodelovanje med spoli v razredu, kjer obstaja »ločevanje« med fanti in dekleti.

Obstaja veliko načinov za spodbujanje vključevanja in veliko dejavnikov, ki jih je treba upoštevati pri oblikovanju programa usposabljanja za inkluzijo. Ni enega in "pravega" načina. Obstajajo pa strukturni elementi teh programov inkluzivnega usposabljanja, ki jih mora učitelj ohranjanjati in upoštevati. Ti strukturni elementi so naslednji:

Strukturni elementi uspešne socialne vključenosti:

- Ustvarjanje varnega in spodbudnega okolja
- Pravila obnašanja – medsebojno spoštovanje (zelo pomemben element)
- Jasna navodila
- Ustvarjanje vlog, kjer lahko sodelujejo vsi
- Čas za spoznavanje in skupno delo

- Povzetek: poskrbimo, da vsi sodelujejo in da pri vseh učencih zagotavljamo »zdrav duh v zdravem telesu«

5.3 Socialna vključenost kot proces sodelovanja in povezovanja

Čeprav se včasih zdi, da je socialna vključenost individualen proces (individualna aktivacija), je za izboljšanje socialne vključenosti pomemben proces srečevanja z drugimi in razvoj novih družbenih interakcij (Verte, De Witte & De Donder 2007).

Eden vidikov sodelovanja je upoštevanje pravice do sodelovanja in stopnje vključenosti ali udeležbe pri sodelovanju; ti dve perspektivi sta povezani in imata konceptualne korenine v sociologiji oziroma razvojni psihologiji. Sociološka korenina se osredotoča na razpoložljivost in dostop do vsakodnevnih dejavnosti, medtem ko je sodelovanje opisano kot pogostost obiskovanja istih dejavnosti z drugimi. Sodelovanje, ki temelji na psihološki perspektivi, pa se osredotoča na to, ali je okolje prilagojeno in sprejeto s strani otroka. Opisuje tudi intenzivnost sodelovanja ali vključenosti v dejavnost. Izvedljiv način ocenjevanja otrokove vpletenosti v njegovo okolje je merjenje pogostosti sodelovanja ali intenzivnosti vpletenosti v življenjsko situacijo. Sodelovanje v dejavnosti je torej mogoče obravnavati z dveh zornih kotov: z vidika posameznika in z vidika družbe.

5.4 Metode socialno vključujoče vadbe

5.4.1 Igrifikacija

Pri igrifikaciji gre za uporabo pristopov, elementov in načinov razmišljanja, ki jih uporabljamo pri igranju iger, vendar so le-ti uporabljeni izven iger (npr. sistem, ki beleži število oddanih nalog in ki nagraduje »najboljše« dosežke z virtualnimi nagradami, kot so pokali, zvezdice ...). Prednosti uvajanja igrifikacije v izobraževalne programe so številne: od pozitivnega psihološkega stanja, kjer so ljudje bolj ustvarjalni in produktivni (Hamari & Koivisto, 2014), do povečane angažiranosti in zadrževanja informacij (Lieberoth, 2015).

Pri razumevanju koncepta igrifikacije, funkcij, vrst in orodij te metode je potrebno vedeti, da izraz 'igrifikacija' ni enak izrazu 'igranje iger'. Igrifikacija je »uporaba elementov oblikovanja iger v neigrnih kontekstih«, kar pomeni, da ni povezana le z zabavo. Igrifikacija se lahko uporablja v izobraževanju, znanstvenem raziskovanju itd.

Učenje na podlagi iger vključuje igre v učni proces, igrifikacija učni proces spremeni v igro. Uspešna vključitev igrifikacije se kaže v uporabi kvizov, odzivov, sodelovanj v skupinah in drugih učnih aktivnostih.

Pomembno je poudariti, da igrifikacija ne bi smela biti povezana izključno z digitalno tehnologijo, saj jo je mogoče uporabiti tudi drugače kot digitalni mediji. Nedigitalne metode se pogosto uporabljajo v izobraževanju, poslovanju in trženju, saj so ti sektorji v veliki meri odgovorni za pionirske metode igrifikacije, ki temeljijo na igrah.

5.4.2 Gledališke tehnike

Za spodbujanje socialne vključenosti je potrebnih več elementov, kot sta empatija in ozaveščanje. Gledališke tehnike so idealna izkustvena metoda za doseg tega cilja.

Z ustvarjanjem sinteze med zabavo in informacijami, gledališke tehnike spodbujajo učenje in izboljšujejo učenje predmetov, kot sta socialna vključenost in medkulturno učenje (Adler, 2006).

Gledališče ima družbeni ali moralni "vpliv" na mlado občinstvo, kar je ena glavnih vlog vključevanja v umetnost. Moralna ali družbena sporočila gledališča neposredno pozitivno vplivajo na um mladih študentov in na njihov odnos do sveta. Takšna prepričanja kažejo, da je primarni cilj obiskovanja predstave, odkriti in interpretirati njen pomen v obliki družbene ali moralne vsebine.

Gledališče je v tem pogledu še posebej primerno orodje za prepoznavanje in obravnavanje potreb, težav in želja mladih učencev ter ustvarjanje občutljivih življenjskih prizorov, v katerih se lahko vidijo v zrcalu, hkrati pa nastopajo.

Dramske tehnike so zelo pomembne pri podpori učnemu procesu, saj gledališče ljudem, zlasti mladim, ki obiskujejo srednjo šolo, nudi možnost dostopa do lastnih izkušenj ali občutljivih vprašanj, na varen in

ustvarjalen način. Gledališče je tudi proces, ki zahteva kolegialnost in razumevanje med udeleženci. S to kolegialnostjo se ublažijo razlike in nasprotja med različnimi učenci in poveča medsebojno razumevanje z identifikacijo in empatijo.

5.4.3 Gledališko / dramske tehnike pri poučevanju imajo naslednje prednosti:

- Spodbujajo domišljijo – ustvarjanje novih idej, posodabljanje starih idej in njihova interpretacija v nekaj novega, zahteva ustvarjalno energijo in domišljijo.

- Ustvarjajo fokus – branje scenarijev in iger ter njihova vadba in interpretacija zahtevata koncentracijo in osredotočenost, kar se prenaša na vsa druga področja življenja, vključno s šolo in športom.
- Izboljšajo spomin – če želite igrati vlogo, morate poznati svoje vrstice. Proces učenja besed in gibov za vlogo, poveča sposobnost krepitve in uporabe naših »spominskih mišic«.
- Krepijo komunikacijske veščine – delo z drugimi poveča tako verbalno kot neverbalno komunikacijo. Ko delate na projektu ali predstavi, se naučite modro artikulirati in uporabljati svoj glas ter poslušati in opazovati.
- Razvijajo empatijo – vsakič, ko igrate vlogo, se v nekem smislu postavljate v kožo nekoga drugega. Prevzamete njihove misli, občutke, vedenje in mnenja, kar vam pomaga jasneje razumeti njih in njihovo situacijo.
- Ustvarjajo zabavo – del ustvarjalnega procesa vključuje učenje in preizkušanje idej, kar pogosto vodi v humor in smeh.
- Gradi samozavest – učenje linij, preučevanje likov, vadba in nastopanje – vse to pomaga graditi značaj in samozavest. Učenci se naučijo zaupati svojim instinktom, svojim idejam in svojim

sposobnostim, ki jih prenašajo v vse vidike svojega življenja. Vključno s šolo, službo, odnosi in izzivi.

5.4.4 Socialni konstruktivizem

Ena glavnih kritik tradicionalnega učenja je dejstvo, da je učitelj oseba, ki ustvarja znanje (Carbonaro et al., 2008). To pomeni, da je učitelj odgovoren, da zagotavlja usposabljanje po učnem načrtu, kjer so vsa znanja za učence vnaprej določena. Še več, tradicionalne bihevioristične metode, ki so močno odvisne od učitelja, so osredotočene na pomnjenje in reprodukcijo znanja namesto na spodbujanje osebne vključenosti, sodelovanja učencev in razvoja veščin za reševanje problemov. V okolju, kjer je učenec pasivni sprejemnik se ne spodbuja kreativnosti in avtonomija.

Pri usposabljanju za inkluzijo lahko uporabimo teorijo konstruktivizma. Teorija konstruktivizma trdi, da se lahko učenec ob pomoči učitelja zanaša na izgradnjo novega znanja, ki temelji na njegovi logiki in izkušnjah. Ta teorija je učinkovita, ker omogoča učencem pridobivanje veščin in reševanje problemov v kompleksnih okoljih.

Vloga učitelja je v tem procesu ključnega pomena, ker mora razumeti način, kako učenci usvajajo znanje. Pomaga jim pri razumevanju učnega gradiva in ga po potrebi prilagaja. Učenci usvajajo znanje v okolju, ki jih spodbuja k učenju iz napak. Le tako postane učna izkušnja močnejša in bolj kakovostna. Med procesom učenja se spodbuja interakcija med učencem in učiteljem, zaradi česar je učenje bolj osebno. Oba sta aktivna ustvarjalca znanja. Interakcija je najbolj pomembna v zgodnjem učnem procesu. Učencem omogoča gradnjo novega znanja na trdnih temeljih in ne na napakah, ki se eksponentno ponavljajo. Druga pomembna in uporabna komponenta pri izvajanju inkluzivnega usposabljanja je problemsko zasnovano učenje (PBL). Problemsko zasnovano učenje je bilo prvotno ustvarjeno v šestdesetih letih prejšnjega stoletja za študente medicinskih fakultet, ker se v resničnih življenjskih situacijah niso izkazovali za dovolj uspešne. Ker je bil poudarek na pomnjenju snovi namesto na uporabi znanja v resničnih življenjskih scenarijih, je bilo potrebno študente usposobiti v bolj praktičnih situacijah. Kasneje je bilo problemsko učenje prilagojeno tudi za druga predmetna področja. Načelo PBL je predstavitev kompleksnega, slabo strukturiranega problema, ki zahteva zbrano znanje o vsebini, ki jo je potrebno rešiti. Problem je slabo strukturiran, posnema težave iz resničnega življenja, kjer je običajno vzrok kaotična in več kot ena rešitev, le redko tudi popolna rešitev (Goodnough & Hung, 2008; McGrath & Sands, 2004; Torp & Sage, 2002).

5.5 Praktična uporaba in primeri iz prakse

5.5.1 Študija primera projekta SEDIN 1

Odbojka:

Poučevanje odbojke otrok vseh razredov: kako podajati žogo s prsti, z gledališkimi tehnikami kreativnega učenja in metodo Montessori.

»Pri poučevanju uporabljam gledališke tehnike v fantastičnem prostoru in času ter igri vlog. Moj cilj je bil mlade 8-letne učence 3. razreda osnovne šole naučiti podajanja žoge s prsti in drugih odbojcarskih tehnik.»

»Izvajanje vlog s strani vsakega učenca zahteva močno predanost dejavnosti, ki jo opravljamo. Osredotočamo se na en cilj (npr. da čim dlje obdržimo "sonce" v zraku, ker če pade na tla bodo "pridelki" pogoreli). Osredotočenost na cilj izboljša kakovost njihovega gibanja. Objektivno delujemo na nivoju, kjer lahko vsak pomaga in sodeluje. Učenci se učijo, hkrati pa se zabavajo v vzdušju navdiha.»

5.5.2 Študija primera projekta SEDIN 2:

Plavanje

Učenje osnovnih konceptov in principov plavanja skozi zgodbo v izmišljenem svetu, s pravljničnimi bitji in zastavljenimi cilji, z vključevanjem otrok.

»Fantastična stvar v vsem tem »pravljničnem« svetu vodnih lekcij je bila, da so otroci pokazali neverjetno čustveno inteligenco, ko je šlo za otroke, ki so imeli težave s preoblačenjem (sram preobleči se pred drugimi, pozabiti, npr. spodnje perilo, ...), strahom pred vodo. Takšno vedenje je v nasprotju z vedenjem, ki ga imajo običajno vrstniki v šolah (otroci so bolj oddaljeni drug od drugega in tudi bolj »ostri«.)«

5.6 Zaključek

Za uspešnost programov inkluzivnega usposabljanja je ključnega pomena upoštevanje pomembnih izobraževalnih praks, kot so igranje iger, gledališke tehnike, konstruktivizem in problemsko učenje. Z upoštevanjem teh načel bo lahko učitelj izpeljal tečaj inkluzijskega usposabljanja, ki bo imel sodelovalni značaj. Učenci se bodo urili v veščinah vključevanja, prepoznavali probleme v svojem vsakdanjem življenju in ustvarjali lastne rešitve. Ta kombinacija omogoča učencem, da z lastnim vključevanjem pridobijo veliko več znanja, učiteljem pa znatno koristi od povečanega učinka takšnega poučevanja. S pridobitvijo veščin vključevanja bodo učenci lažje sprejemali svoje sošolce kot enakovredne in v prihodnosti postali boljši državljani in ljudje.

LITERATURA

- Adler, N. J. (2006). The arts & leadership: Now that we can do anything, what will we do? *Academy of Management Learning & Education*, 5(4), 486-499.
- Carbonaro, M., Cutumisu, M., Duff, H., Gillis, S., Onuczko, C., Siegel, J., ... & Waugh, K. (2008). Interactive story authoring: A viable form of creative expression for the classroom. *Computers & Education*, 51(2), 687-707.
- Chavez, C. I., & Weisinger, J. Y. (2008). Beyond diversity training: A social infusion for cultural inclusion. Human resource management: Published in cooperation with the school of business administration, the University of Michigan and in alliance with the Society of Human Resources Management, 47(2), 331-350.
- Dickens-Smith, M. (1995). The Effect of Inclusion Training on Teacher Attitude towards Inclusion.
- Goodnough, K. C., & Hung, W. (2008). Engaging teachers' pedagogical content knowledge: Adopting a nine-step problem-based learning model. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 2(2), 6.
- Hamari, J., & Koivisto, J. (2014). Measuring flow in gamification: Dispositional flow scale-2. *Computers in Human Behavior*, 40, 133-143.
- Lieberoth, A. (2015). Shallow gamification: Testing psychological effects of framing an activity as a game. *Games and Culture*, 10(3), 229-248.
- McGrath, D., & Sands, N. (2004). Taking The Plunge A School District Commits To A Five-Year Plan For Technology-Infused PBL. *Learning & Leading with Technology*, 31(7), 34-36.
- Reynolds, M. (2001). Education for inclusion, teacher education and the teacher training agency standards. *Journal of In-Service Education*, 27(3), 465-476.
- Torp, L., & Sage, S. (2002). Problem as Possibilities, Problem Based Learning for K-16. *USA: Association for Supervision and Curriculum Development*.
- Wilkins, T., & Nietfeld, J. L. (2004). The effect of a school-wide inclusion training programme upon teachers' attitudes about inclusion. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 4(3), 115-121.

Modul 6 - Uspešne strategije in dobra praksa

Pripravil: VIDC-fairplay Initiative

Splošni cilj modula	Uvesti uspešne strategije za povezovanje posredniških organizacij (IMO) s šolami in vzpostaviti sodelovanje med njimi in drugimi pomembnimi deležniki
Pričakovani rezultati	Po zaključku modula bodo učenci imeli dobre primere neformalnih športnih izobraževalnih programov in ponudb IMO in šol ter spretnosti za dvig zmogljivosti in mreženje za vključitev več akterjev v program (klubov, vzornikov, podjetij).
Ključne besede	Učitelji športne vzgoje, šole, posredniške organizacije, ranljive skupine, sodelovanje, socialna vključenost, dobra praksa
Uvodne opombe	Podajanje konteksta in informacij o delu z ranljivimi skupinami ter izzivi morebitnega sodelovanja med IMO in šolami na začetku tega modula. V naslednjem poglavju si bomo ogledali vlogo vpletenih ključnih akterjev v tem procesu (učitelji športne vzgoje, športni trenerji) in bralcu predstavili mednarodne primere dobre prakse. Na koncu te enote najdete priporočila in koristno nadaljnje gradivo.

5.7 Uvod

V tem modulu na eni strani predstavljamo primere dobrih praks povezovanja posredniških organizacij z orodjem športa (nevladne organizacije, klubi, lokalne oblasti, mladinski centri ipd.) s šolami, po drugi strani pa prikazujemo načine, kako ustvariti sodelovanje z različnih deležnikov na področju športa in socialne vključenosti.

Šport kot orodje za izobraževanje in združevanje različnih skupin je ključna tema projekta KINESIS. Tako posredniške organizacije kot šole se vse bolj zavedajo tega dejavnika in med seboj ustvarjajo programe, projekte in sodelujejo.

V večini evropskih držav učitelji telesne vzgoje, športni trenerji in mladinski delavci sodelujejo s kulturno, etnično in jezikovno raznolikimi skupinami (Edu-Pact Handbook, 2020). Orodje ali mehanizem za povezovanje teh akterjev, ki delajo z ranljivimi skupinami, se razlikuje od države do države ali celo regije do regije, saj je močno odvisen od truda, znanja in zmogljivosti posameznih oseb in zainteresiranih organizacij.

Šport kot orodje za opolnomočenje in vključevanje ranljivih skupin v družbo je v porastu. Projekt KINESIS, ki se je uveljavil v pristopih globalnega učenja, športa za razvoj ali v zadnjem času tudi socialnega vključevanja, poskuša v tem modulu dati pregled primerov dobre prakse in strategij za spodbujanje različnih deležnikov k sodelovanju

5.8 Kontekst in osnovne informacije

Namen tega modula je, kot je navedeno zgoraj, prikazati uspešne primere in strategije iz različnih držav (v Evropi, pa tudi po svetu), ki bi lahko služile kot osnova za to usposabljanje. Vsi KINESIS partnerji so v pisarni in terenski raziskavi zbirali primere dobrih praks, ki vključujejo tudi za organizacijo in zbiranje najboljših praks pregled sekundarnih virov (praks, objavljenih na internetu, člankov v tisku in revijah, pregled literature itd.).

Po izdelavi tega Vodnika dobrih praks so vsi partnerji organizirali tudi intervjuje v fokusnih skupinah in individualne razgovore z učitelji športne vzgoje. Kot rezultat, je ekipa KINESIS pridobila poglobljeno znanje in primere o strategijah dela z ranljivimi skupinami in povezovanju različnih deležnikov med seboj.

5.8.1 Delo z ranljivimi skupinami

V fazi raziskave so strokovnjake povprašali o njihovih izzivih pri delu z ranljivimi skupinami in o skupnih ovirah pri dostopu do izven šolskih programov in športnih ponudb. Razvile so se naslednje skupne teme:

- Pomanjkanje podpore družine in nizka samozavest
- Jezik in pomanjkanje dostopnih informacij
- Odzivanje na posebne potrebe in usposobljenost vzgojiteljev
- Transportna vprašanja
- Spoštovanje pravil v klubih
- Pomanjkanje zaupanja v institucije in birokracijo

- Medkulturni izzivi in diskriminatorna stališča
- Občutljivost do spola

5.9 Uspešne strategije in dobre prakse*

Nedavne raziskave (na primer »Sodelovanje na športnem trgu – razlogi in načini, kako ga izboljšati«) kažejo, da je trenutna raven sodelovanja zelo nizka, četudi obstaja volja tako športnih klubov kot šol za sodelovanje.

Uspešne strategije in dobre prakse za povezovanje IMO in šol:

- Vključujoči športni dogodki in team building
- Vzgoja s športom v rednem pouku
- Multiplikacijsko usposabljanje za integracijo in prostovoljstvo
- Sodelovanje različnih deležnikov
- Uporabljajte vzornike (skupnosti).
- Diverzificirajte športno učenje drug od drugega
- Dobra praksa: vključujoči projekti in programi

*(podrobneje glej v 6. Sklepi in priporočila)

Da bi na trajnosten način spodbujali socialno vključevanje ranljivih skupin, je treba dejavno vključevanje ne šolskih akterjev na lokalni ravni (zlasti športnih društev, združenj, aktivnih na področju športa itd.), ki bodo lahko podpirali otroke, povečali njihovo samozavest in spodbujali njihovo socialno vključevanje zunaj zavarovanega šolskega okolja.

5.9.1 Vloga posameznikov kot ključni dejavnik

Ključni dejavnik za spodbujanje sodelovanja in za spodbujanje socialnega vključevanja ranljivih ciljnih skupin s športom je angažiranje posameznikov. Ali je to učitelj športne vzgoje v šolah, mladinski trener v športnem društvu ali socialna delavka v mladinskem centru. Uspešnost vključevanja ranljivih skupin in izvedba projektov za te ciljne skupine je predvsem odvisna od teh ključnih akterjev. Zato je po eni strani ključnega pomena, da te posameznike povežemo med seboj, po drugi strani pa poskušamo vzpostaviti bolj trajnostna partnerstva, ne da bi bili preveč odvisni od individualnega angažiranja. Pravzaprav učitelji športne vzgoje v šolah ali športni trenerji v društvih pogosto nimajo stikov, omrežij in orodij, potrebnih za spodbujanje sodelovanja z drugimi organizacijami na področju športa v skupnosti.

5.9.2 Povezovanje posrednikov/podpornikov in šol

Za spodbujanje sodelovanja med šolami in lokalnimi organizacijami, je zelo pomembno, da šole začnejo vključevati več posredniških/podpornih organizacij, kot so lokalne oblasti, športna društva in nevladne organizacije.

Te organizacije imajo običajno stike z vsemi akterji in lahko povežejo zainteresirane strani in spodbujajo sodelovanje.

Tečaj usposabljanja je namenjen učiteljem športne vzgoje in posredniškim/podpornim organizacijam za krepitev njihovih zmogljivosti in krepitev sodelovanja na ravni skupnosti. Osredotočenost na sodelovanje je ena najpomembnejših pri izboljšanju ravni sodelovanja med različnimi deležniki, kar prinaša dodano vrednost vsaki organizirani dejavnosti socialnega vključevanja.

Zato je za spodbujanje povezovanja in sodelovanja med šolami in posredniškimi organizacijami, treba povečati tudi zmogljivost posredniških/podpornih organizacij..

5.10 Pregled primerov dobre prakse

V nadaljevanju predstavljamo mednarodne dobre prakse, povezane s spodbujanjem povezovanja in mreženja med šolami, športnimi društvi in širšo skupnostjo na področju športa.

Najdete lahko ideje, kako je mogoče organizirati sodelovanje na tem področju in kakšne aktivnosti se lahko izvajajo.

5.10.1 Dobre prakse zdravstvene vzgoje in preprečevanja delinkventnosti (Ciper)

Sodelovanje s Ciprsko športno organizacijo za izvedbo Športnih delavnic, kjer se otroci ukvarjajo z različnimi športi (odbojka, košarka, badminton, lokostrelstvo, karate, atletika itd.) s pomočjo trenerjev in učiteljev športne vzgoje iz ustreznih športnih zvez, z namenom boja proti prestopništvu v šolah in promocije spodbudnega, koristnega in prijaznega vzdušja v šolah.

5.10.2 Program "Šport za vse" (AGO) (Ciper)

Država in Ciprska športna organizacija sta uvedli program "Šport za vse", da bi vsem državljanom, ne glede na spol, narodnost, starost, telesno stanje, izobrazbo, družbeni razred in finančni status, omogočili, da se ukvarjajo s športom. Program Šport za vse ponuja športne možnosti za ohranjanje telesne pripravljenosti in duševnega zdravja ter sodelovanje članov v družbenih aktivnostih.

5.10.3 Ker je komunikacija dobra" (Litva)

Namen športnega dogodka je približati komunikacijo, odprtost otrokom iz različnih regij. Šport je dogodek, kjer se skupaj dobro zabavamo, se učimo team buildinga, kreativnih rešitev, novih tehnik ali elementov iz različnih športov.

Dogodka se vsako leto udeleži 120 fantov in deklet iz ranljivih skupin. Iz vsake šole sodeluje 4-6 mladostnikov, ki so pomešani v štiri ekipe in se štiri ure udeležujejo različnih gibalnih dejavnosti. Po vseh aktivnostih udeleženci – otroci, učitelji, študenti, organizatorji izmenjujejo izkušnje in misli o dogodku.

Vsako leto imajo učitelji športne vzgoje in socialni pedagogi nalogo, da povabijo na primer: otroke, ki živijo v revnih območjih, ki imajo težave s komunikacijo, agresijo, ustrahovanjem in drugimi težavami. Organizator vsako leto spremeni športne aktivnosti.

5.10.4 Zdrav življenjski slog - Healthy lifestyle (Slovenia)

V Sloveniji je telesna aktivnost in telesna pripravljenost otrok in mladostnikov boljša od stanja v večini evropskih držav, a tudi slovenski otroci niso imuni na negativne spremembe v sodobnem življenjskem slogu in tudi že nekaj let zaznavajo negativne trende v razvoju. V želji, da bi se trend padanja telesne pripravljenosti slovenskih otrok čim prej obrnil v pozitivno smer, je bil zasnovan program zdravega načina življenja (ZŽS). Program je postal največji intervencijski program v Sloveniji na področju zdravja in socialne vključenosti, ki se izvaja s športnim udejstvovanjem.

Zahvaljujoč programu je Slovenija prva v Evropi, ki ji je uspelo obrniti trend upadanja telesnih sposobnosti pri osnovnošolski populaciji. To je bilo doseženo z vsakodnevno, redno in kakovostno strukturirano športno vadbo, ki je edina aktivnost, ki lahko nevtralizira številne negativne posledice današnjega, pretežno sedečega načina življenja in neustreznih prehranjevalnih navad otrok in mladostnikov.

5.10.5 Program aktivnih šol (Škotska)

Glavni cilj je, da se otroci v šolah ukvarjajo s športom pred in po šoli, z uporabo obstoječe infrastrukture, ter financiranjem Community Sport Hubs (NVO). Ciljna skupina so otroci v šolah. Izvajalci so učitelji športne vzgoje, prostovoljci in športna društva, ki so organizirana v Community Sport Hubs po vsej Škotski.

5.10.6 Tusobola (Izboljšanje kakovosti izobraževanja s športom in igro) (Uganda)

Kamwokya je eno najbolj slabo zasnovanih in nasičenih naselij v Kabali. Kakovost javne higiene je še vedno slaba, kanalizacijskih sistemov pa resno primanjkuje. Ocenjuje se, da te sisteme uporablja manj kot 10 % prebivalcev, ostali pa uporabljajo kanalizacijo na kraju samem ali skupno kanalizacijo z nekaj dobro vzdrževanimi javnimi stranišči. Kamwokya ima javne in zasebne izvajalce zdravstvenega varstva, javne in zasebne storitve primarnega in srednjega izobraževanja in ni javnih visokošolskih zavodov. Razmerje med učitelji in učenci ostaja 1:110, kar zmanjšuje dostop do učinkovitega in kakovostnega poučevanja, ki služi potrebam otrok, zlasti deklet in otrok iz ranljivih skupin, kar prispeva k visoki stopnji brezposelnosti mladih v mestu.

40 šolskih učiteljev in 20 trenerjev obiskuje pouk in sodeluje na delavnicah za učenje metodologij, ki temeljijo na igrah.

Mladi iz finančno šibkih ekip se usposabljaajo za nogometne trenerje, starše pa obveščajo o prednostih izobraževanja z učenjem na podlagi igre.

5.10.7 Kick mit (Avstrija)

»From girls for girls« je slogan Kick mit Austria, ki je odmeven nogometni projekt namenjen dekletom. "Nogomet je dekliška igra," pravijo na svoji spletni strani. Skupaj z izobraževanjem je glavni pristop gibanje, povezovanje, prepoznavanje, sodelovanje, trajnostni razvoj in opolnomočenje. Program se

promovira preko vzornikov in tako ustvarja možnost in dostopnost za igranje nogometa za dekleta. To pa jim pomaga, da skozi šport pridobijo nove veščine in samozavest.

5.11 Priporočila in sklepi

5.11.1 Priporočila

- Ustvarjajte vzore

Tako da so prikrajšane skupine bolje zastopane in da se otroci bolje poistovetijo skozi zgodbe o uspehu in pozitivnih primerih

- Naslavlajte ciljne skupine z občutkom

Ponuditi pozitivno samorazumevanje; opolnomočenje namesto osredotočanja na šibkost, nediskriminatoren jezik, brez kategoriziranja in razvrednotenja; brez viktimizacije (npr.: nihče se ne želi identificirati kot del ranljive skupine); poznavanje in obravnavanje posebnosti vsake družbene skupine, kulturnega konteksta in upoštevanje spola.

- Upoštevajte družinsko in socialno okolje

Delujte celostno in prepričajte o prednostih; otroci ne bi smeli imeti občutka, da izbirajo med družino in družbenim napredkom.

- Jasna, transparentna in avtentična komunikacija

Odprta komunikacija za izboljšanje sodelovanja in znanja otrok; očesni stik in ne jih obravnavati kot pasivne prejemnike; učitelji in trenerji morajo biti pristni, da lahko otroci zaupajo in verjamejo

- Individualni pristop

Situacije so različne in posamezniki potrebujejo različne metode in vodenje; zagotovite, da je lahko vsak otrok uspešen na svoj način; vključevanje zlasti deklet; manjše skupine, da je mogoče upoštevati razlike

- Izobrazite učitelje in trenerje

Tako, da se počutijo sposobne soočiti z razlikami, diskriminacijo in morebitnimi konflikti; usposabljanje proti diskriminaciji in delavnice občutljivosti za izboljšanje razumevanja ranljivih skupin; posledično so športna društva veliko bolj odprta za ranljive otroke ter motivirana in sposobna delati s temi skupinami

- izkoristite privlačnost raznolikosti v športu

Otroci hitro vzljubijo šport; ponujajte različne vrste športov, ki pokrivajo širok spekter interesov/talentov (moštveni in individualni šport; igre z žogo; borilni športi itd.)

- krepite sodelovanje

Med šolo in športnimi klubi, učitelji in trenerji, lokalnimi oblastmi, športnimi ustanovami, socialnimi službami, organizacijami na tem področju: ponudite najboljšo infrastrukturo in trajnostno vključevanje v šport; prepričajte športna društva o koristih vključenosti vseh otrok– in ne le uspešnih; aktivno promoviranje in komuniciranje športnih društev in njihove ponudbe

- • družbene izkušnje in zabava namesto konkurence

Vsak bi moral biti nagrajen za dvig motivacije in zmanjšanje stresa; osredotočite se na timski duh in prijateljstvo ter zabavo namesto na uspeh in tekmovanje; vsi otroci bi morali biti uspešni in imeti pozitivno spodbudo

- • ustvarjajte varno in vključujoče okolje

Dostopnost za vse, ponudba programov v bivalnem okolju ciljnih skupin; ustvarjanje nediskriminatornega območja, kjer skupine niso negativno sprejete in se zato počutijo dobrodošle; proaktivno promocijo in sporočanje vrednot in standardov; osredotočanje na enakost spolov, zlasti za dekleta.

5.11.2 Sklepi: uspešne strategije in dobra praksa

Na vprašanje o primerih uspešnih strategij za spodbujanje vključevanja ranljivih skupin v stik med šolo in skupnostnim športom so udeleženci fokusnih skupin omenili naslednje dobre prakse.

Vključujoči športni dogodki & Team building

Športni dogodki so za otroke vedno nekaj vznemirljivega, saj se radi srečajo z drugimi in tekmujejo med seboj. Zelo dobro se obnesejo športni dogodki in festivali, ki spodbujajo interaktivne dejavnosti za vse, vključno z glasbo, plesom in športom.

Kot uspešen se je v Romuniji izkazala strategija t.i. »starševstva« v športu. Vključena podjetja spodbujajo družbeno in materialno vključenost korporacij in njihovih zaposlenih kot prostovoljcev, pri podpiranju otrok iz ranljivih skupin. Projektne aktivnosti vključujejo med šolska športna tekmovanja (npr. Korporativne igre).

Primer dobre pobuda teambuildinga je nakup enakih športnih oblačil za vse v nogometnem klubu, kar poveča identifikacijo ekipe in nihče se ne počuti drugačnega.

Vzgoja skozi šport pri rednem pouku

Avstrijska nevladna organizacija sodeluje pri šolskem pouku v obdobju enega semestra z namenom, da učence pripravi na prehod v poklicno življenje. Učne vsebine združujejo razvoj miselnih ali čustvenih kompetenc z nogometnim treningom. Poleg vsakodnevnega pouka športa bi bilo izvajanje dodatnih izobraževalnih športnih programov učinkovit sredstvo za učenje mehkih veščin.

V Sloveniji je projekt zdravega življenjskega sloga, ki ga financira EU, pri katerem so se otroci v šoli vsak dan eno uro ukvarjali s športom, pokazal dobre rezultate pri telesnem razvoju otrok.

Multiplikacijsko usposabljanje za integracijo in prostovoljstvo

Športno društvo v Avstriji je začelo s pilotnim tečajem za bodoče inštruktorje integracije. To bi lahko postala trajnostna ponudba v organiziranem športu. Na splošno se zdi, da ponujanje socialne in psihološke podpore zaposlenim v šoli, učiteljem športne vzgoje, organizacijam, deležnikom ter družinam in otrokom iz ranljivih skupin daje pozitivne rezultate.

Poleg tega tovrstne pobude, kot je sodelovanje prostovoljcev iz športnih društev, ki izvajajo športne igre, pripomorejo k zmanjšanju nasilja med otroki v razredu. Uspešno se je izkazalo tudi zaposlovanje

učiteljev športne vzgoje kot prostovoljcev za delo z otroki iz manjšinskih skupin, kot so Romi, prek nogometa in uličnega plesa (npr. program Centra za Rome in manjšine, ki ga je izpostavila UEFA).

Sodelovanje različnih deležnikov

Sodelovanje med institucijami, organizacijami, šolami, univerzami, društvi in športnimi klubi, na primer z organiziranjem skupnih športnih aktivnosti, ki vključuje občine, športna društva in šole. Tudi javne službe, npr. policija lahko pomaga tudi pri ponudbi športnih programov (varovanje, ipd).

Primer sodelovanja med organiziranim športom in šolami je iz Slovenije, kjer lokalna športna društva predstavljajo svoje dejavnosti na šolah. Športni klubi imajo vsako leto priložnost, da otrokom predstavijo svoj športni program in jih povabijo v klub.

Uporabite vzornike

Zelo pomembna je uporaba vzornikov iz manjšinskih skupnosti. Na primer organiziranje predstavitev športnikov, ki prihajajo iz ranljivih družbenih skupin in se jim je uspelo integrirati in napredovati skozi šport. S tem bi gojili vrednote, kot so spoštovanje različnosti, tekmovalnost, sodelovanje in samospoštovanje s športnimi aktivnostmi v šoli in športnih društvih.

Poleg tega je lahko pomembno proaktivno vključevanje učiteljev iz manjšinskih skupnosti, kot so Romi, saj imajo veliko istih izkušenj in vrednot.

Na splošno je bilo ugotovljeno, da srečanja in športne aktivnosti z vrhunskimi športniki motivirajo otroke. Vključevanje nekdanjih velikih športnih osebnosti v športne dogodke pa tudi k uram športne vzgoje, ima pozitiven učinek.

Vzpodbujajte športno učenje drug od drugega

Povečanje obsega športnih dejavnosti v šoli in zunaj nje vodi k večji vključenosti. Na primer, uvajanje novih športov, kot sta catch-ball in Dragon Boat, je zgodba o uspehu, saj ponujajo več enakih možnosti vsem.

Priporočljivo je sprejetje uspešnih pristopov in metod drugih športnih organizacij (npr. FIFA, UEFA, FC Barcelona) za socialno integracijo marginaliziranih družbenih skupin skozi šport.

Dobra praksa: vključujoči projekti in programi

Strokovnjaki poročajo o vrsti dobrih praks za krepitev socialne vključenosti in opolnomočenja mladih v šestih državah, to vključuje:

- Izvajanje posebnih šolskih projektov, ki podpirajo socialno kohezijo in dejavnosti socialnega vključevanja (npr. ples) in obravnavajo marginalizacijo ranljivih otrok in mladostnikov (npr. „program DRASE Ciper).
- Nadaljevanje in nadgradnja javno financiranih šolskih programov v okviru socialne integracije vseh učencev in boja proti rasizmu s športom in športno vzgojo (npr. program "Kallipateira", ki ga je razvilo in izvajalo grško ministrstvo za izobraževanje Grčije)

- Vzpostavitev shem financiranja s strani nacionalnih športnih zvez za izvajanje učnih programov in usposabljanja za učitelje športne vzgoje, zaposlene v šoli, odločevalce, deležnike, prevajalce itd.
- Izvajanje med skupnostnih programov, za boj proti z rasizmu in izboljšanju stikov med ločenimi skupnostmi. Na primer: trenerji sodelujejo pri pouku športne vzgoje in ustvarjajo varne prostore za razpravo o stereotipih, diskriminaciji in rasizmu kot elementih prevladujoče kulture nasilja (npr. »Izobraževanje za kulturo miru – program IMAGINE« na Cipru)
- Primer participativnega mladinskega projekta je Mladinski parlament v Avstriji. Mladinski parlament je prostor, kjer se mladi lahko politično izražajo in se usposobijo, da lahko zagovarjajo svoje interese na lokalni ravni. Na podlagi koncepta "brez učiteljev", so učenci izrazili svoje dejanske interese. Te so vključevale ponudbo športa in vadbe. Na koncu so bili učitelji prepričani v predanost opolnomočenih mladih.

Dodatno gradivo

E-learning platforms

Anti-Racism Awareness Online Programme: <http://training.theredcard.ie/>

Online Learning by ISCA - International Sport and Culture Association: <https://learn.isca.org/>

AMNESTY'S HUMAN RIGHTS ACADEMY: <https://academy.amnesty.org/learn>

EDU:PACT Interactive TOOL: <http://edupact.sporteducation.eu/>

Intercultural Sensivity Survey: <https://ww2.unipark.de/uc/edupact-ics/>

Relevantne spletne strani

<https://edupact.eu/>

www.righttoplay.com

www.fairplay.or.at | www.fair-play.info | www.vidc.org

www.sportinclusion.net

LITERATURA

EDU:PACT Module Handbook Teaching and Learning Guidelines on Intercultural Education through Physical Activity, Coaching and Training (2020). https://edupact.eu/fileadmin/user_upload/k_edupackt/Downloads/EDUPACT_Module_Handbook_English.pdf

Sport Inclusion Network – SPIN Women: Study Report - Equal access and participation of migrant women and girls in sport (2020). https://www.fairplay.or.at/fileadmin/user_upload/SPIN-Equal_access_migrant_women_in_sports_Camino_2020.pdf

Sport Welcomes Refugees A Guide to Good Practice in Europe (2018). https://sportinclusion.net/fileadmin/mediapool/pdf/spin/SWR_Camino_GoodPracticeGuide_2018_web.pdf